

HÅLLBARHETS- REDOVISNING

Svenska kyrkans nationella nivå 2018

Innehåll

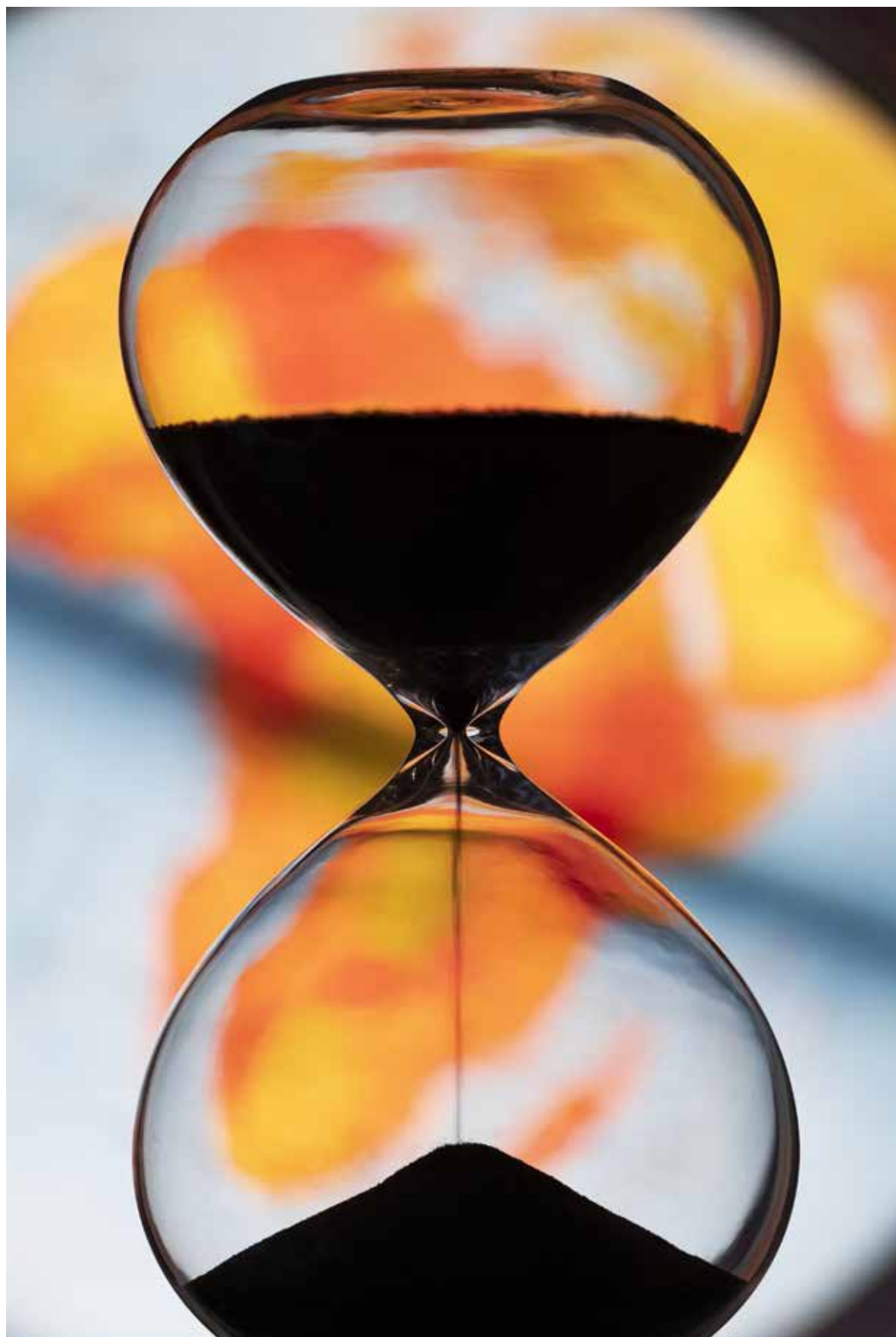
Inledande ord	5
Om oss	6
Vårt uppdrag	9
Styrning av hållbarhetsarbetet	13
Vår omvärld	15
Hur vi prioriterar	18
Året som gått	21
Andlig och existentiell hållbarhet	23
Social hållbarhet	31
Ekologisk hållbarhet	41
Ekonomisk hållbarhet	47
GRI index	52

Om Hållbarhetsredovisning 2018

Den här redovisningen beskriver hållbarhetsarbetet inom Svenska kyrkans nationella nivå. Den omfattar inte verksamheten i församlingar och stift, som är självstyrande enheter. Däremot beskrivs de effekter som den nationella nivåns arbete får dels i andra delar av Svenska kyrkan, dels i vår omvärld.

Redovisningen är upprättad i enlighet med Global Reporting Initiatives (GRI:s) rapporteringsstandard, GRI Standarder nivå Core, och med sektorstillägg för ideell och finansiell sektor för att täcka in hållbarhetsfrågor som är väsentliga för verksamheten (förteckning finns på sidan 52).

Trossamfundet Svenska kyrkan
Organisationsnummer 252002-6135

Inledande ord

Tillståndet för världen är allvarligt. Klimatforskarnas prognoser talar ett tydligt språk. Än kan de värsta scenarierna undvikas, men utrymmet krymper snabbt. Principen om alla människors lika värde ifrågasätts i många länder, även i demokratier.

I DETTA LÄGE ÄR DET LÄTT ATT RESIGNERA, känna sig maktlös eller bli cynisk. Att betrakta världen och utvecklingen genom en lins av oro och rädsla. Men i kristen tro får uppgivenhet aldrig sista ordet. Kristen tro bärs av vissheten om att det till synes omöjliga kan bli verklighet, att ljuset återkommer, att livet börjar på nytt. Tanken på livet som återvänder – trots allt – möter oss i Bibelns berättelser och i kristen tradition. Guds kärlek tar gestalt i skapelsen och i Jesu liv, död och uppståndelse. Genom den gudomliga kärleken frigörs människors kärlek, energi och handling. Vårt arbete för skapelsen och varandra är ett svar på Guds generositet och omsorg. Ur ett kristet perspektiv är allt en gåva innan det blir en uppgift.

Genom historien, i mörker och katastrof, har kyrkorna förkunnat hoppets evangelium. I vår tid behöver en stark krismedvetenhet förenas med den kristna trons ”trots allt!”. En annan värld är möjlig! Därför kan vi hämta kraft och inspiration i de situationer när människor, organisationer och länder väljer tillit, mod och handlingskraft. Vår förhoppning är att denna hållbarhetsredovisning ska ge en inblick i den verksamhet som bedrivs av Svenska kyrkans nationella nivå för en hållbar kyrka och ett hållbart samhälle.

Om oss

Svenska kyrkan är Sveriges största trossamfund och landets största medlemsorganisation. Vid årsskiftet 2018/19 hade trossamfundet 5,9 miljoner medlemmar, vilket motsvarar 58 procent av befolkningen. Verksamheten ger uttryck för Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Den är rikstäckande och spänner över många olika verksamhetsområden.

DET ÄR I FÖRSAMLINGEN som kyrkans liv levs. Församlingarna är självstyrande och har som grundläggande uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Svenska kyrkan har 13 regionala stift som har i uppgift att främja och ha tillsyn över församlinglivet. Den nationella nivån består bland annat av trossamfundets beslutande och verkställande organ (kyrkomötet och kyrkostyrelsen) och ett kyrkokansli i Uppsala.

Denna redovisning gäller den nationella nivån. Verksamhet i stiftet, hos församlingarna eller hos partner i utvecklingsländer beskrivs bara när det handlar om effekter av den nationella nivåns arbete.

Vårt uppdrag

Den nationella nivåns uppdrag är att vara en sammanhållande kraft för Svenska kyrkan och bidra till att Svenska kyrkans uppdrag kan fullgöras rikstäckande och i internationellt samarbete. Den nationella nivån ansvarar därför för utvalda frågor som är gemensamma.

- *Omvärld och relationer:* Nationell nivå företräder, genom kyrkostyrelsen, hela Svenska kyrkan i relation till beslutsfattare, andra kyrkor och samfund, och deltar i flera strategiska samarbeten både i Sverige och internationellt. I arbetet ingår även internationell mission och diakoni (se vidare på sidan 11).
- *Stöd till församlingarnas utveckling via stiftet:* Detta arbete omfattar allt från stöd till diakonal utveckling och kulturarvsfrågor till ramavtal och IT-lösningar för hela Svenska kyrkan. Nationell nivå ansvarar även för Svenska kyrkans utbildningsinstitut, som utbildar framtidens diakoner, församlingspedagoger, kyrkomusiker och präster, samt Svenska kyrkan i utlandet som verkar genom utlandsförsamlingar för svenskar i 23 länder.
- *Normering och förvaltning:* Den nationella nivån tar löpande fram underlag för förankring, reflektion och beslut om förändringar i kyrkoordningen. Kyrkoordningen beslutas av kyrkomötet och slår fast vilka gemensamma regler som gäller för hela Svenska kyrkan, hur beslut fattas och hur ansvarsfördelningen mellan de tre nivåerna ser ut.

Inom den nationella nivån förvaltas också ett buffertkapital på drygt åtta miljarder kronor. Avkastningen från förvaltningen ses som en resurs för att bekosta långsiktiga åtaganden och prioriterade områden i Svenska kyrkan.¹

Eftersom församlingar och stift är självstyrande kan inte kyrkomötet besluta i frågor som faller inom den lokala och regionala nivåns ansvarsområden. Men genom stöd och samverkan genomförs ett arbete som är till gagn för hela Svenska kyrkans strävan efter att bidra till en hållbar kyrka och en hållbar utveckling.

¹ Den nationella nivån har också ett tillsynsansvar över stiftens förvaltning av skog, jord och fonder. Tillsynen sker bland annat genom löpande stöd och råd till stiftens förvaltningar och genom att arbetet följs upp en gång per år. Läs mer om stiftens arbete på www.svenskakyrkan.se/prastlonetillgangarna

Om Svenska kyrkans internationella arbete

Svenska kyrkans internationella arbete verkar tillsammans med kyrkor och civilsamhällesorganisationer runt om i världen för alla människors rätt till ett värdigt liv. Tack vare samarbetet med lokala partner kan stöd snabbt vara på plats vid humanitära katastrofer. Tillsammans med lokala partner arbetar vi även långsiktigt för hållbara samhällen med målet att människor som lever i utsatthet ska kunna återfå tron på framtiden, finna gemenskap och tillsammans bidra till värdiga liv.

Det internationella arbetet bärs av tron på en Gud som tar ställning för den som är nedtystad eller lever i en utsatt situation. När vi arbetar för förändring utgår vi från de mänskliga rättigheterna, varje människas förmåga och rätt att förverkliga sitt eget liv samt vikten av att värna det demokratiska utrymmet och stärka människors förutsättningar att organisera sig. För att kraftsamla och koordinera insatser sker samverkan inom ACT-alliansen, som är en av de största globala trobaserade allianserna för humanitärt arbete, utvecklingssamarbete och påverkansarbete. Andra viktiga samarbetspartner är Kyrkornas världsråd och Lutherska världsförbundet.

Det internationella arbetet sker i ett 40-tal länder genom utvecklings- och humanitära insatser samt ett globalt påverkansarbete. Särskilt prioriterade områden är:

Teologi och utveckling:

www.svenskakyrkan.se/internationelltarbete/religionsdialog-och-stod-till-utsatta-troende-tema-tro-och-larande

Rättvis fred:

www.svenskakyrkan.se/internationelltarbete/kamp-for-manskliga-rattigheter

Genusrättvisa och jämställdhet:

www.svenskakyrkan.se/internationelltarbete/kamp-for-manskliga-rattigheter

Sexuell reproduktiv hälsa och rättigheter:

www.svenskakyrkan.se/internationelltarbete/arbete-for-halsa

Rättvis och hållbar försörjning:

www.svenskakyrkan.se/internationelltarbete/stod-till-hallbar-forsorjning

Det internationella arbetet finansieras genom medlemsavgiften till Svenska kyrkan, insamlade kollekter från församlingar och stift, gåvor och testamenten från enskilda samt bidrag från statliga och globala givare som Sida och EU.

Läs mer om Svenska kyrkans internationella arbete här.

www.svenskakyrkan.se/internationelltarbete

Länder vi verkar i:

Afrika: Etiopien, Liberia, Swaziland, Sydafrika, Sydsudan, Tanzania, Uganda, Zimbabwe.

Asien: Filippinerna, Indien, Kina, Myanmar, Pakistan.

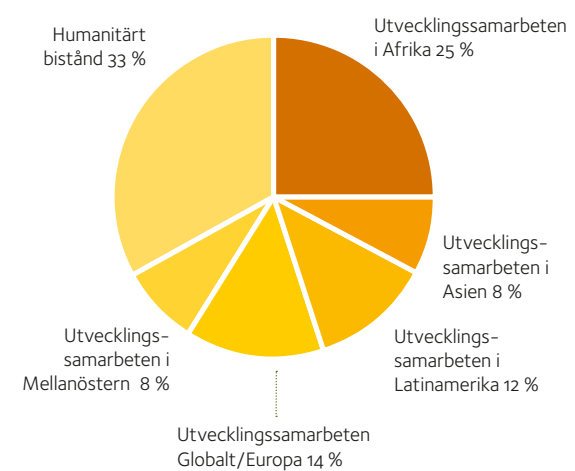
Latinamerika: Brasilien, Colombia, Costa Rica, Guatemala, Haiti, Honduras.

Mellanöstern/Europa: Rumänien, Cypern, Egypten, Irak, Israel, Jordanien, Libanon, Palestina.

Globalt: Framförallt genom stöd till Kyrkornas världsråd och Lutherska världsförbundet.

Under 2018 gavs **humanitärt stöd** till katastrofer i Bangladesh, Djibouti, Etiopien, Filippinerna, Irak, Jordanien, Kenya, Myanmar, Somalia, Sydsudan, Syrien, Uganda.

FÖRDELNING AV MEDEL (TOTALT CA 211 MILJONER)

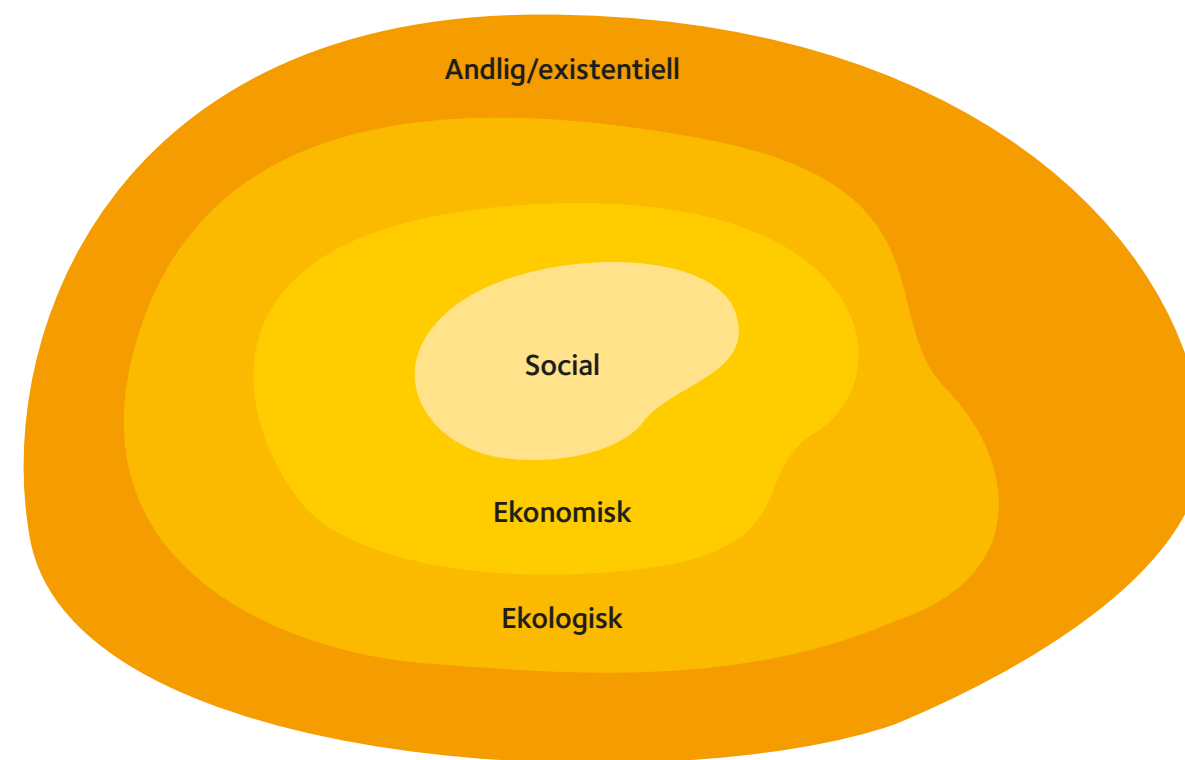

Styrning av hållbarhetsarbetet

Uppdraget från kyrkostyrelsen är att integrera olika hållbarhetsaspekter i verksamheten, både när den styrs och när den genomförs.

DET INNEBÄR ATT hållbarhetsarbetet ska bäras av alla anställda och förtroendevalda inom den nationella nivån. Illustrationen nedan visar de fyra hållbarhetsdimensioner som ska genomsyra verksamheten.

- Den sociala dimensionen handlar t.ex. om att verka för de mänskliga rättigheterna, tillit, inkludering och egenmakt.
- Den ekonomiska berörs bl.a. hur ekonomiska resurser används och förvaltas hållbart.
- Den ekologiska dimensionen handlar om att hushålla med naturresurserna och värna miljön.
- Den andliga och existentiella dimensionen omsluter de övriga tre. Här vilar Svenska kyrkans teologi, värderingar och ställningstaganden.

Från policy till genomförande, uppföljning och lärande

Kyrkoordningen, en uppförandekod samt ytterligare policyer och riktlinjer konkretiserar hur hållbarhetsarbetet ska utformas. Effekterna av arbetet följs upp genom intern kontroll, regelbundna enkäter bland medarbetare, statistikinsamling för miljöpåverkan och regelbunden dialog med fackliga representanter. Den årliga hållbarhetsredovisningen är också ett led i uppföljningsarbetet och genomgår extern revision.

Annan kvalitetssäkring sker genom Miljödiplomering och genom Core Humanitarian Standards, CHS. Miljödiplomering är Svenska kyrkans system för miljöledning och diplomeringskontrollen utförs av personer som inte tillhör den diplomerade enheten. CHS-standarden utgår från utsatta människors och grupper

behov, utifrån nio åtaganden som följs upp av organisationen Humanitarian Quality Assurance Initiative. En klagomålsmekanism för den internationella verksamheten är en viktig del i arbetet med uppföljning och kvalitetssäkring.

Mer information om det interna regelverket och hur arbetet styrs finns här: www.svenskakyrkan.se/hallbarhetsredovisning-och-styrning

Mer information om CHS finner du här: www.corehumanitarianstandard.org

CIRKA 80 % AV ALLA ANSTÄLLDA UTBILDADES UNDER ÅRET I DEN NATIONELLA NIVÅNS UPPFÖRANDEKOD.

LAGAR OCH INTERNT REGELVERK
Kyrkoordningen
Uppförandekod
Policyer
Riktlinjer

GENOMFÖRANDE
Tydlig ansvarsfördelning
Processer för integrering
Standarder
(Miljödiplomering och Core Humanitarian Standards)
Utbildningsinsatser

UPPFÖLJNING OCH LÄRANDE
Regelbundna medarbetarenkäter
Datainsamling för miljöpåverkan
Regelbunden dialog med fackliga representanter
Utvärderingar av enskilda projekt
Internationella verksamhetens klagomålsmekanism
Extern revision och diplomering

TRANSPARENS
Hållbarhetsredovisning
Annan kommunikation
Öppenhet genom
offentlighetsprincipen

Vår omvärld

Världen är i ständig förändring och Svenska kyrkans nationella nivå tolkar ständigt sitt uppdrag i den kontext och den tid som vi verkar i. Här speglas några större skeenden som just nu påverkar den nationella nivåns verksamhet mest.

Religionens roll i samhället

Idag vet vi att sekulariseringen aldrig blev den raka linje mot religionernas avveckling som många förutspådde. Globalt sett stiger andelen människor som identifierar sig med någon religion – och trenden ser ut att fortsätta. Ungefär 84 procent av världens befolkning uppger idag att de har en religiös identitet. Sverige beskrivs ofta som ett utpräglat sekulariserat land. Religiös praktik, som att fira gudstjänst eller låta döpa sitt barn, minskar. Samtidigt uppger omkring hälften av den svenska befolkningen att de tror på Gud eller en högre makt. Det finns med andra ord ett andligt intresse och sökande i det svenska samhället. Ändå saknas ofta de existentiella och andliga perspektiven i vår tids stora samhällsfrågor. Vi ser i och för sig att religiösa aktörer efterfrågas som samarbetspartners, både i Sverige och internationellt, men också att de i det offentliga samtalet ofta betraktas med skepsis och okunskap.

Prioriterade områden för den nationella nivån:

- Insatser för att öka kunskapen om kristen tro och Svenska kyrkans roll i samhället.
- Stöd till församlingarnas grundläggande uppgift inklusive utbildningarna vid Svenska kyrkans utbildningsinstitut.

Läs mer i kapitlet om Andlig och existentiell hållbarhet.

Existentiell ohälsa

De kurvor som mäter tillväxt och konsumtion löper inte parallellt med de som mäter livskvalitet. Särskilt bland yngre och äldre är den psykiska ohälsan utbredd i Sverige. Existentiell hälsa är ett något bredare begrepp än psykisk hälsa och kan förenklat beskrivas som människans förmåga att leva med livets stora frågor och att möta både möjligheter och motgångar. Människan behöver mening och sammanhang. Viktiga byggstenar för existentiell hälsa är gemenskap

med andra och förmåga att kunna känna hopp, tillit, förundran och livsmod. Det förutsätter samtal om både liv och död samt stöd vid kriser. Svenska kyrkans anställda har hög kompetens i dessa frågor och förvaltar ett rikt arv av berättelser och erfarenheter som är viktiga och ger vägledning i många människors meningsskapande.

Prioriterade områden för den nationella nivån:

- Utbildningar för präster och diakoner vid Svenska kyrkans utbildningsinstitut.
- Samordning av flera av Svenska kyrkans insatser för själavård och livsnära samtal (Jourhavande präst, Svenska kyrkans familjerådgivning, Sjukhuskyrkan och Universitetskyrkan).
- Stöd till satsningar på barn och unga, till exempel konfirmation.

Läs mer i kapitlet om Andlig och existentiell hållbarhet.

Minskade medlemstal

Svenska kyrkans verksamhet förutsätter en god ekonomi som finansieras genom medlemsavgifter, statligt stöd, donationer och gåvor. Som en konsekvens av religionens förändrade roll i samhället, och att man inte längre automatiskt blir medlem i Svenska kyrkan vid födseln utan vid dopet, så minskar antalet medlemmar.

Prioriterade områden för den nationella nivån:

- Kostnadseffektivitet i egen verksamhet.
- Gemensamma lösningar för hela Svenska kyrkan för att minska kostnaderna (till exempel nationella ramavtal, hållbarhetsfonder och stöd till fastighetsförvaltningen).
- Kontinuerliga kommunikationsinsatser för att öka kännedomen om Svenska kyrkans verksamhet och samhällsvärde.

Läs mer i kapitlet om Ekonomisk hållbarhet.

Social utsatthet och polarisering

Kyrkor och andra religiösa gemenskaper utför ett omfattande socialt arbete runt om i världen för att minska människors utsatthet. När den sociala utsattheten ökar, ökar också behovet av deras insatser. I många länder ökar klyftorna mellan de som har och inte har. I Sverige ökar inkomstskillnaderna liksom andelen personer med låg ekonomisk standard.

På många håll finns det idag tydliga tecken på att samhällen dras isär, vilket skapar en grogrund för polarisering. Det handlar inte bara om inkomstklyftor utan

också om tillgång till utbildning, jobb, bostad, viktig samhällsservice och framtidstro. Sverige har fortsatt en hög nivå av tillit men den minskar inom utsatta grupper.

Prioriterade områden för den nationella nivån:

- Internationellt utvecklingssamarbete.
- Stöd till utveckling av det diakonala arbetet i församlingarna genom stiftet.
- Samordningsinsatser som *Mer än jobb* som riktar sig till grupper som länge stått utanför arbetsmarknaden.

Läs mer i kapitlet om Social hållbarhet.

Global ekologisk kris

Världen står mitt uppe i en pågående ekologisk kris. De planetära gränserna, som forskare ringat in för att beskriva hur mycket mänsklig aktivitet som ekosystemen kan bära, överskrids. Det gäller bland annat utsläppen av växthusgaser och minskningen av jordens artrikedom. Det finns en akut risk för tröskeffekter, då negativa effekter i ekosystemen plötsligt och snabbt kan accelerera med oåterkalleliga effekter som följd. Tröskeffekter kan uppstå redan vid 2 graders uppvärmning. Världens insatser måste femfaldigas om vi ska klara det globala klimatavtalets önskemål om en höjning med högst 1,5 grader.

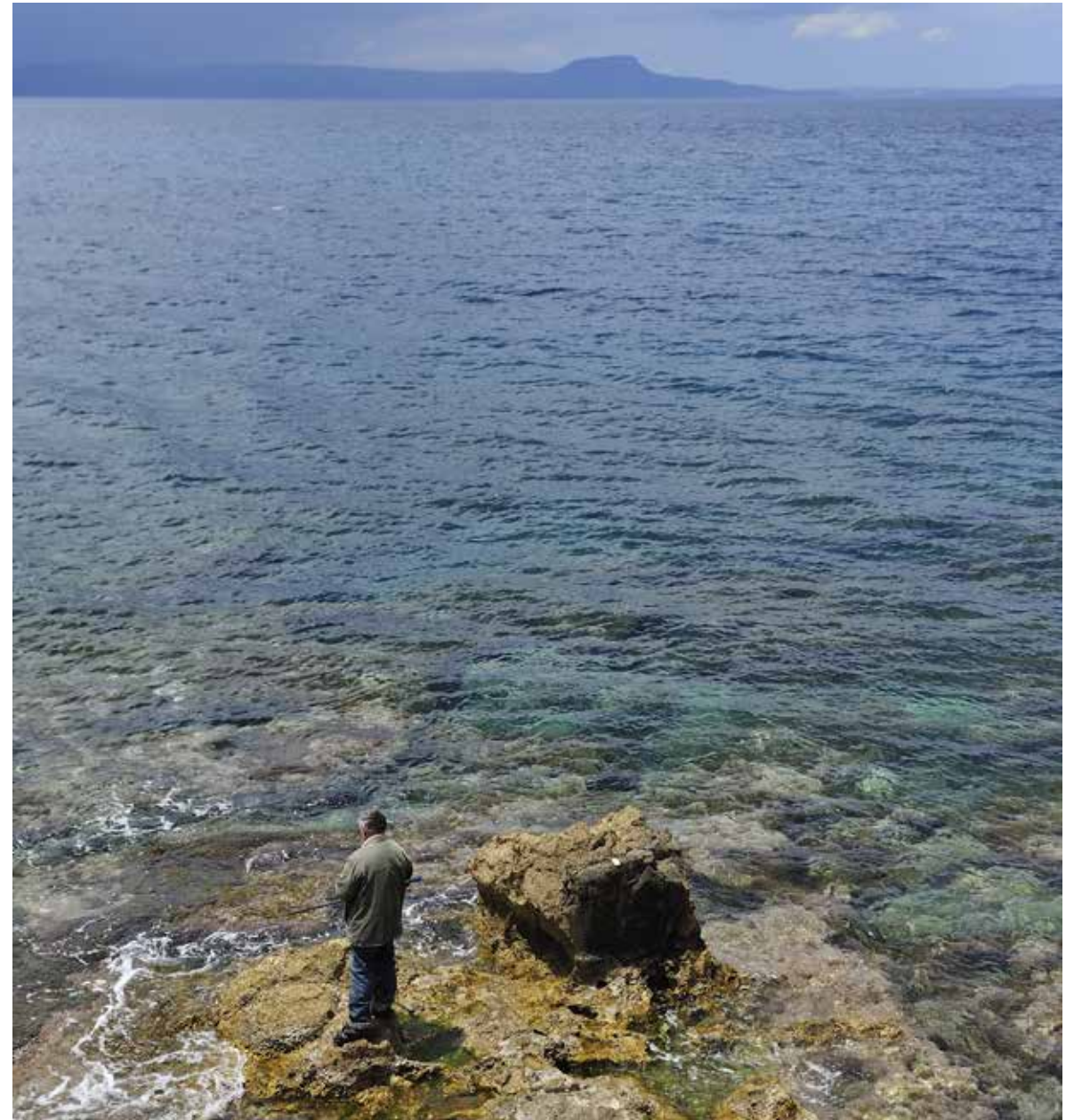
Prioriterade områden för den nationella nivån:

- Internt miljöarbete.
- Ökat stöd till stift och församlingar på miljöområdet.
- Påverkansarbete gentemot beslutsfattare, till exempel vid de globala klimatförhandlingarna där vi tillsammans med kyrkor och religioner lyfter krisens andliga och existentiella aspekter.

Läs mer i kapitlet om Ekologisk hållbarhet.

Ökad migration

Sedan 2013 har antalet flyktingar i världen ökat markant, bland annat på grund av krig, förföljelse och naturkatastrofer som ibland orsakats av ett förändrat klimat. Få av flyktingarna har möjlighet att återvända till sina hem och många blir kvar i flyktingläger i många år. I både EU och USA har flyktingströmmarna lett till hård gränsbevakning, växande motstånd mot invandring och uttalad främlingsfientlighet. I Sverige har migrations- och integrationsfrågorna kommit att dominera den offentliga debatten efter flyktingmottagandet hösten 2015.

Prioriterade områden för den nationella nivån:

- Extra medel till församlingar och stift för arbete med migration och integration.
- Humanitärt arbete i flyktingläger, stöd till katastrofberedskap samt klimatanpassat jord- och skogsbruk.

Läs mer i kapitlet om Social hållbarhet.

Digitalisering

Digitaliseringen har djupgående påverkat våra liv. Många tillbringar alltmer tid på nätet, men en dryg miljon invånare i Sverige, och drygt 3,5 miljarder människor i världen, befinner sig i digitalt utanförskap och har svårt

att tillgå samhällsservice och information. Digitaliseringen skapar många fördelar, men skapar också integritetsrisker och ökade klyftor i takt med att allt fler arbetsuppgifter utförs av datorer och robotar istället för människor. Enligt en studie från Oxford University kan hälften av alla yrken vara bortautomatiserade 2033. Samtidigt förutspås tyngdpunkten i olika yrken att förskjutas till förmån för det som inte kan automatiseras, som en god etisk kompass och social kompetens.

Prioriterade områden för den nationella nivån:

- Digital närvaro.

Läs mer i kapitlet om Andlig och existentiell hållbarhet.

Hur vi prioriterar

DIALOG MED INTRESSETERNA

Svenska kyrkans nationella nivå hämtar regelbundet in allmänhetens synpunkter genom omvärlds- och medieanalyser samt enkätundersökningar som mäter vad allmänhetens tycker är angeläget att Svenska kyrkan arbetar med. Två gånger per år möts kyrkostyrelsen och stiftens styrelser för samtal om framtidsfrågor och prioriteringar. Regelbunden dialog sker även med representanter för stiftet som arbetar med sina för-

samlingar inom olika verksamhetsområden, med partner i det internationella arbetet och med de människor som den verksamheten berör. Regelbundet möter Svenska kyrkan beslutsfattare inom politik, näringsliv och civilsamhället. Sammantaget ger detta en bild av hur intressenter tycker att Svenska kyrkan bör prioritera och utveckla sitt arbete. Den samlade bilden påverkar den nationella nivåns prioriteringar och verksamhetens målbilder för 2030 (se sidan 20).

INTRESSETER TILL SVENSKA KYRKANS NATIONELLA NIVÅ:

PRIMÄRA

- Stift och församlingar
- Medlemmar och icke-medlemmar
- Medarbetare
- Andra trossamfund
- Rättighetsbärare
- Lagstiftare och myndigheter

SEKUNDÄRA

- Bidrags- och gåvogivare
- Partners i utvecklingsländer
- Olika nätverk Svenska kyrkan deltar i
- Intresseorganisationer med synpunkter på vår verksamhet
- Akademi och forskningsinstitutioner
- Media

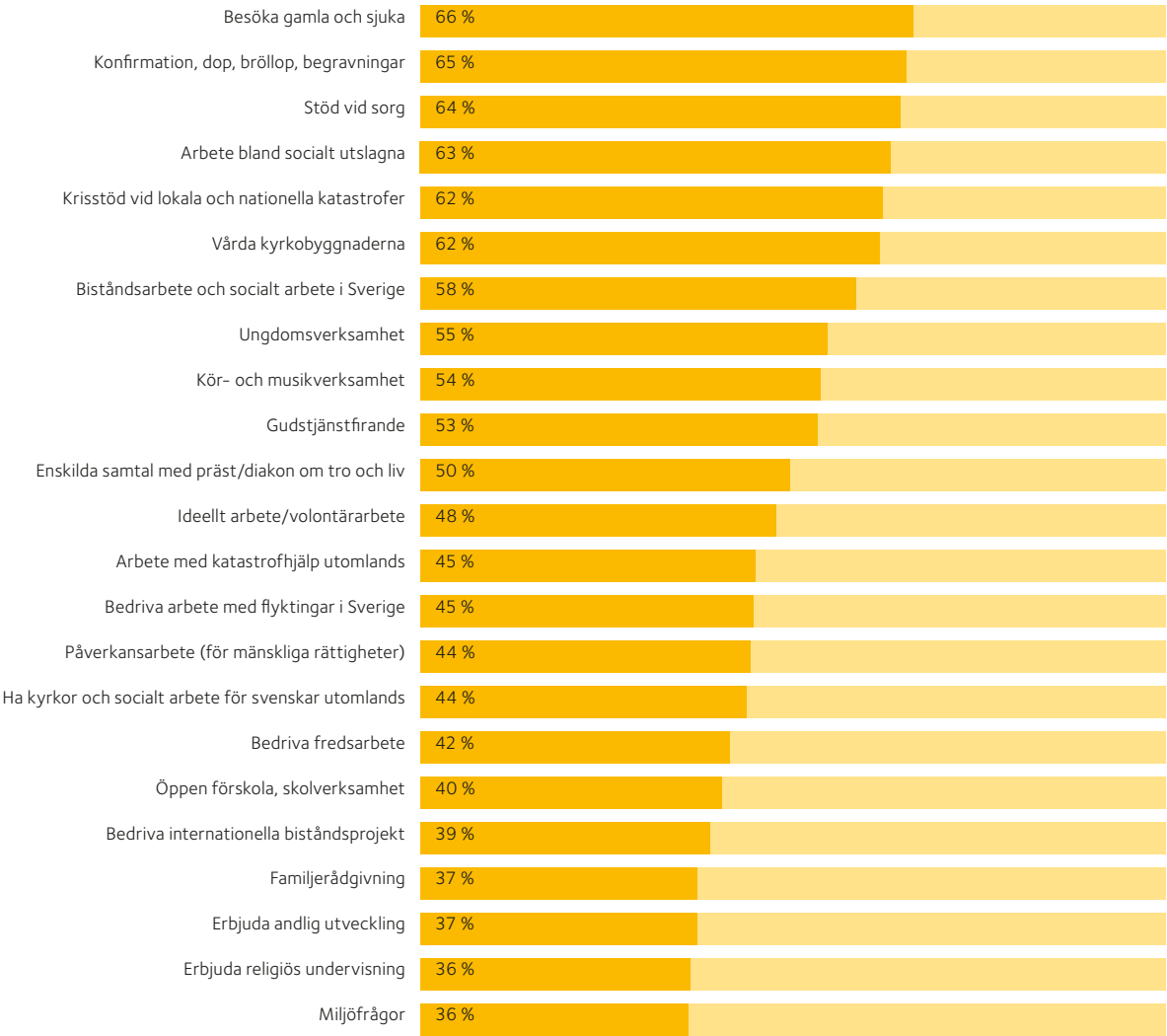
VAD TYCKER INTRESSETERNA?

Större enkätundersökningar visar att det finns olika skäl till medlemskap i Svenska kyrkan – vissa grundar medlemskapet i sin tro, andra i tradition och gemensamma värderingar eller är medlemmar för att de uppskattar kyrkans samhällsinsatser. Dessa olika ingångar präglar intressenternas förväntningar på Svenska kyrkan i olika riktningar. Som tabellen nedan visar framkommer det tydligt att det finns en hög förväntan på att Svenska kyrkan ska bedriva socialt arbete i Sverige i form av stöd till gamla, ensamma och andra grupper som lever i utsatthet eller genomgår kriser. Svenska kyrkan förväntas dela tro, glädje och sorg vid riter som dop, konfirmation, bröllop och begravningar. Att förvalta kulturarvet och arbeta med ung-

doms- och musikverksamhet rankas också högt.

Insatser som berör Svenska kyrkans arbete i andra länder rankas generellt något lägre i undersökningarna. Samma sak gäller miljöfrågorna. Detta är samtidigt två områden där allmänhetens kännedom om vad Svenska kyrkan gör visat sig vara relativt låg. I verksamheten prioriteras dock dessa frågor högt, eftersom Svenska kyrkans uppdrag som kyrka även innefattar ett ansvar att stödja människor runt om i världen som lever i utsatthet och att värna hela skapelsen. Frågor som berör kostnadsmedvetenhet och insatser för att motverka korruption är viktiga i alla verksamheter. I intressentdialoger har frågor inte ställts specifikt om detta, men som en medlems- och insamlingsorganisation är de givna komponenter i hållbarhetsarbetet.

Så tycker allmänheten att Svenska kyrkan ska prioritera

Utvalda hållbarhetsfrågor och GRI-indikatorer för den här rapporten finns i index på sidan 52.

Målbilder för 2030

Mot bakgrund av det som sker i vår omvärld och vad dialoger med intressenter visat, beslutade kyrkostyrelsen 2018 om tre målbilder till 2030. Arbetet med dem kommer beskrivas mer i nästa års rapport.

1.
År 2030 har vi stärkt förmågan att bidra till ett församlingsliv som utifrån lokala förutsättningar kan möta samtidens utmaningar.

2.
År 2030 har vi stärkt relevansen och engagemanget för Svenska kyrkans arbete, grundat i kristen tro, för ett hållbart samhälle i Sverige och i världen.

3.
År 2030 har vi bidragit till utveckling av en effektiv styrning, administration och förvaltning i Svenska kyrkan, så att församlingarna kan fullgöra sitt grundläggande uppdrag.

Hur bidrar vi till Agenda 2030?

Hösten 2015 enades världens länder om 17 nya hållbarhetsmål. De kallas för Agenda 2030 och förhandlades fram inom FN. Tillsammans formar de en vägkarta som ska leda världen till en hållbar utveckling. Ska de uppnås måste såväl stater som företag och organisationer bidra. Den här hållbarhetsredovisningen lyfter de mål som tydli-

gast kan kopplas till den nationella nivåns verksamhet – som att bekämpa fattigdomen och skapa jämlika samhällen (mål 1 och 10) samt bromsa klimatförändringarna (mål 13). I de olika avsnitten hänvisar vi till vår webbplats där du kan läsa mer om hur vi bidrar till respektive mål.

Se även www.svenskakyrkan.se/agenda2030

Året som gått

Svenska kyrkan skapar, vidareutvecklar och bevarar en mängd olika värden. Vissa av dem kan enkelt fångas och mätas, men inte alla trots att de är centrala och grundläggande för Svenska kyrkans tro och praktik. På kommande sidor beskrivs det arbete som genomfördes under 2018, men också resultat utifrån ett längre perspektiv.

Andlig och existentiell hållbarhet

Hållbar utveckling definieras inom FN som en ”utveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov”.² En hållbar utveckling innefattar enligt definitionen tre dimensioner: den ekologiska, ekonomiska och sociala. Dessa tre hör ihop och förutsätter varandra. Utan fungerande ekosystem går det till exempel inte att skapa samhällen som är ekonomiskt eller socialt hållbara. Utan en god ekonomi är det svårt att upprätthålla en social välfärd.

I DENNA RAPPORT lyfter vi även en fjärde dimension – den andliga och existentiella. FN:s barnkonvention betonar barnets rätt till andlig utveckling och andlig välfärd. Världshälsoorganisationen talar om hopp, harmoni, helhet, meningsfullhet, förundran, andlig kontakt, personlig tro och gemenskap som centrala byggstenar i alla människors liv och som nödvändiga villkor för existentiell hälsa.

För en kristen kyrka är detta centrala värden. Vi vet att vi, när allt kommer omkring, lever mer av det vi får än av det vi gör. Det är en Guds gåva att vårt värde inte beror på våra prestationer utan på den kärlek Gud har till oss. Därför tror vi att den bundna kraft som bor i oss och hela mänskligheten ska kunna frigöras för skapelsens bästa. Tron ger också redskap och språk för att möta livet i all sin variation. De andliga traditionernas resurser är på så sätt avgörande i en människas liv. Därför kämpar också Svenska kyrkan för att livets existentiella och andliga dimension ska ha ett givet utrymme i ett hållbart samhälle.

Vårt arbete med andlig och existentiell hållbarhet sker i första hand i den lokala församlingen, i gudstjänst, undervisning och diakoni. Här förs angelägna samtal om värderingar och livsval med människor i alla åldrar. På så vis bedriver landets församlingar ett

andligt hållbarhetsarbete som kommer hela samhället till del.

Svenska kyrkans nationella nivå bidrar till detta arbete genom att utbilda diakoner, församlingspedagoger, kyrkomusiker och präster vid Svenska kyrkans utbildningsinstitut i Lund och Uppsala och genom att samordna flera av Svenska kyrkans insatser för själavård och livsnära samtal (till exempel Jourhavande präst, Svenska kyrkans familjerådgivning, Sjukhuskyrkan och Universitetskyrkan). Vi stödjer satsningar på barn och unga. Vi deltar i dialogarbete med andra kyrkor och religioner för att lära oss av varandras traditioner, erfarenheter och livstolkningar, och för att skapa ökad förståelse och tolerans mellan olika trosuppfattningar. I vissa länder arbetar vi för att stärka religiösa minoriteters rätt att få utöva den egna tron. I det offentliga samtalet lyfter vi löpande de andliga och existentiella dimensionerna som behövs i arbetet för en hållbar utveckling.

² Världskommissionen för miljö och utveckling, 1987, Vår gemensamma framtid. Redan på 1970-talet började Kyrkornas världsråd utveckla en vision om en hållbar utveckling. Diskussioner fördes om hur samhällen kan byggas utifrån principer om rättvisa, delaktighet och hållbarhet utifrån flera dimensioner.

Möten och samtal med människor

Under ett år möter Svenska kyrkan många människor i sin verksamhet för att dela tro och liv i ljusa och mörka stunder. Här ges några exempel på omfattningen under 2017.

Källa: Svenska kyrkans statistikdatabas. För mer information om den insamlade statistiken samt hur t.ex. hembesök och kontakttillfällen definierats i enkäter som gått ut, se www.svenskakyrkan.se/filer/Nyckeln_2018_inlaga_180918_LR.PDF Nyckeln till Svenska kyrkan 2018, s. 53–59.

Helhetsgrepp för att öka kunskapen om kristen tro

Undervisning om kristen tro och tradition är en viktig del av kyrkans arbete. De senaste åren har den nationella nivån initierat flera olika insatser för att öka kunskapen om kristen tro i Sverige. Sedan 2012 har satsningen *Dela tro – dela liv* pågått för att ge människor i alla åldrar möjlighet att växa och utvecklas i sin tro. Ytterligare en satsning gäller konfirmationen.

2018 inleddes en omfattande satsning för att bredda och intensifiera arbetet med lärande och undervisning i hela Svenska kyrkan. Utgångspunkt är att kristen tro är lika omfattande som livet självt. Därför handlar kyrkans undervisning både om den enskilda individens möte med Gud och om att ge många människor (medlemmar eller inte medlemmar) tillgång till kristen tradition, kultur och kulturarv. Det är också ett lärande som sker på många arenor. Undervisning pågår i församlingarnas samtalsgrupper, bibelstudier och körer, men också och alltmer genom digitala kanaler och inte minst genom kyrkans medverkan i det offentliga samtalet.

Krafttag konfirmation

I fjortonsårsåldern, när många ungdomar konfirmeras, pågår identitetsprocessen som mest. Som konfirmand får man möjlighet att samtala om Gud, livet och annat som berör, tillsammans med jämnåriga och vuxna. Idag väljer nästan en fjärdedel av landets fjortonsåringar (cirka 26 000) att konfirmera sig, men trenden är nedåtgående.

Sedan år 2000 har andelen ungdomar som konfirmerar sig minskat med 19 procentenheter. 2014 inledde därför Svenska kyrkans nationella nivå projektet *Krafttag konfirmation* för att öka kunskapen om vad konfirmation är och hur den kristna tron kan vara relevant och meningsbärande i unga människors liv. Sedan dess har den nationella nivån, tillsammans med samtliga stift, anordnat inspirations- och fortbildningsdagar för dem som jobbar med konfirmation i församlingarna. Totalt deltog uppskattningsvis över 2 000 anställda.

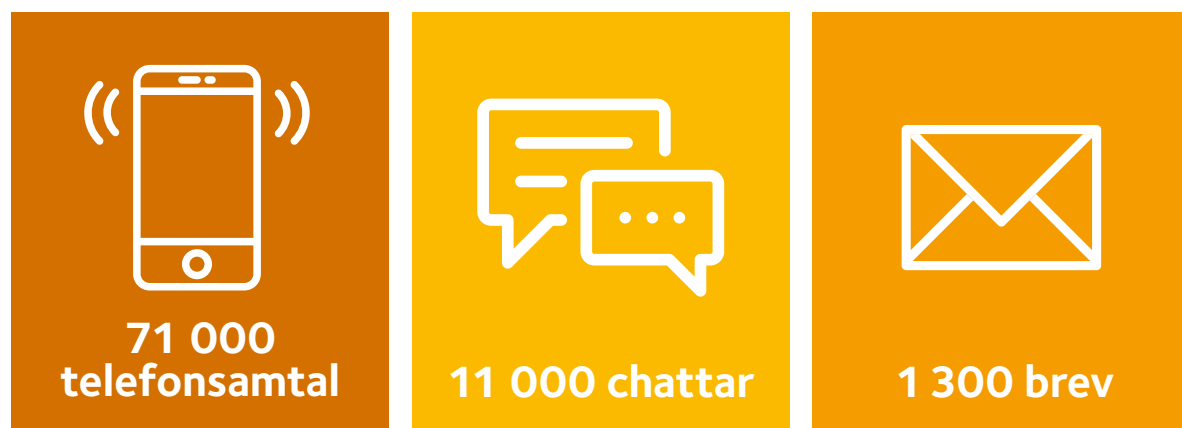
Satsningarna har både handlat om omvärldsanalys och metodutveckling. Som bas för utvecklingsarbetet lät Svenska kyrkan Ungdomsbarometern genomföra en undersökning om vad som rör sig inom unga människor och vad som är aktuellt i deras liv just nu. Flera stora existentiella frågor rankades högt, som meningen med livet och vad som händer efter döden. Frågor om relationer och tillit var bland de tre vanligaste funderingarna hos unga. Detta är frågor som inte alltid ryms eller får svar i vardagliga samtal med kompisar eller vid middagsbordet hemma. För många är det inte heller självklart att ha ett språk för känslor och existentiella tankar. Här spelar konfirmation en betydande roll, som en väg in i kyrkans tro och liv, en mötesplats där man får hjälp att sätta ord på tankar och känslor, och ett sammanhang att växa andligt och känslomässigt.

Jourhavande präst

Andelen självmord i befolkningen har minskat sedan 1980-talet men antalet självmord överstiger antalet döda i trafiken varje år. Ungefär hälften av de som försöker ta sitt liv söker hjälp. Jourhavande präst erbjuder akut självvård i tre kanaler – telefon, brev och chatt – som är öppna vid tidpunkter då många andra samhällsinstitutioner är stängda. Tystnadsplikt och anonymitet underlättar samtalen. Tjänsten bemannas av församlingspräster och samordnas på stiftsnivå och nationell nivå.

Enligt Socialstyrelsen har den psykiska ohälsan hos barn och unga ökat markant det senaste decenniet. Svenska kyrkans strategi ligger i linje med Folkhälsomyndighetens uppdrag att förstärka tidiga insatser och att arbeta förebyggande mot självmord, inte minst bland unga. Enligt Folkhälsomyndigheten syns inte någon minskning av antalet självmord under de senaste 15 åren bland just yngre människor, till skillnad från i övriga ålderskategorier.

Under 2018 besvarades cirka 71 000 telefonsamtal, vilket ger ett genomsnitt på 195 samtal per dygn. I kanalen telefoni sker ett nära samarbete med SOS-alarm och 112, som kopplar samtalen vidare. En markant ökning har skett inom chattkanalen som i högre

grad når yngre målgrupper (från ca 6 400 under 2016 till nästan 11 000 under 2018). Dessutom fick vi drygt 1 300 brev. Öppethållande och bemanningen utökades under 2018 för att möta de ökade behoven.

Digital närvaro

Under 2018 hade www.svenskakyrkan.se 12,7 miljoner besök av 5,4 miljoner användare. Flest var besöken under de stora kyrkliga högtiderna.

På bönewebben kan besökarna be eller tända ett ljus direkt på nätet, och även läsa andras böner. Den hade under 2018 59 000 besök, vilket är en ökning med 27 procent jämfört med 2017. Allhelgonahelgen är den i särklass populäraste tidpunkten med 8 800 besök.

Vår Facebooksida har mer än 70 000 följare och de populäraste inläggen var *Första hjälpen vid sorg* som nådde 909 000 personer och *Varför firar vi jul* som nådde 639 000 personer.

Samverkan med sjukhus, universitet och polis

Genom Sjukhuskyrkan bedriver Svenska kyrkan kristen andlig vård på ett åttiotal sjukhus och vårdinrättningar. Sjukhuskyrkan samordnas av den nationella nivån och erbjuder självvårdssamtal, krisstöd, kyrkliga handlingar, andakter och gruppsamtal till patienter, närstående och personal. Flera sjukhuskyrkor har också beredskap utöver

kontorstimid och kan nås vid akuta lägen. Sjukhuskyrkan är ekumenisk och på några platser sker även samverkan med muslimska företrädare. Medarbetarna i Sjukhuskyrkan kan också förmedla kontakter med till exempel buddhistiska stödpersoner för andlig vård. Drygt 200 medarbetare från Svenska kyrkan, huvudsakligen präster och diakoner, ingår i sjukhuskyrkans verksamhet.

Svenska kyrkans nationella nivå samordnar även verksamheten inom Universitetskyrkan och verksamheten inom *Kyrka-Polis i Samverkan*. Universitetskyrkan finns på 32 platser runt omkring i Sverige och skapar mötesplatser för gudstjänster, retreatar och samtal. Den erbjuder även självvård, enskilda samtal och bikt. Universitetskyrkans medarbetare strävar också efter att lyfta frågor som rör människosyn, värderingar och etiska ställningstaganden i relation till utbildning och forskning. Genom att förmedla kunskap om kyrkans tradition och resurser ges möjlighet till fördjupad gemensam reflektion.

Kyrka-Polis i Samverkan bygger på en överenskomme mellan Polismyndigheten, Svenska kyrkan, Ekumeniakyrkan och Stockholms katolska stift. Trossamfundet samarbetar med polisen när dödsbud överlämnas, då brottsoffer behöver stöd och vid andra typer av kriser. Stöd kan även ges till Polismyndigheten i olika etiska frågor och för att ge psykosocialt stöd till anställda.

Svenska kyrkans bönewebb

Religion spelar roll

Religion ingår i ett nät av kultur och tradition som utgör ett samhälle. Det handlar om relationen mellan Gud och människa och människor emellan. Religiösa övertygelser kan vägleda, befria och trösta människor. De kan skapa ansvarstagande för det egna livet och samhället.

Vi vet från stora internationella studier att människor som är religiöst aktiva i större utsträckning har ett politiskt engagemang, visar tilltro till institutioner och är aktiva förespråkare för demokrati. En färsk stu-

die från Pew Research Center påminner också om sambandet mellan religiös utövning och upplevelsen av mening.

Men religion är en kraft på gott och ont. Religiösa övertygelser kan användas för att förtrycka och stigmatisera människor. När över 80 procent av världens befolkning tillhör en religion har vi inte råd att bortse från religioners möjligheter och risker. Därför är det viktigt att identifiera vilka trosföreställningar och traditioner som stärker människor och samhällsutvecklingen och vilka som motverkar målen om en hållbar värld.

Religiösa ledare mot könsstämpning i Tanzania

Alla byns invånare vänder sig till Yusuf Kisara Masise när de har problem. Som traditionell ledare är det hans uppgift att råda i livets alla frågor. Att han själv har svängt i frågan om könsstämpning har skapat uppmärksamhet i byn.

– Det har varit svårt för vissa av byns invånare att ta till sig min syn på könsstämpning. Både byborna, men också några av de andra traditionella ledarna, har ställt många frågor, säger han.

Yusuf är traditionell ledare i sin by och har ansvar för ungefär 3 000 personer. De litat på honom och kommer till honom med alla slags problem. I Yusufs hemby är könsstämpning vanligt. Förr om åren spelade Yusuf själv en viktig roll när en flicka skulle könsstämpas. Men i dag har han tagit avstånd från könsstämpning. Han har tillåtit sina egna söner att gifta sig med kvinnor från andra stammar, kvinnor som dessutom inte är könsstämpade. Det har varit svårt för många i byn att förstå.

– Allt handlar om utbildning. Även om det finns lagar som säger att vi inte ska könsstämpla så kommer det att finnas

människor som gör det ändå. Traditionerna är så starka, det är inget unikt för Tanzania. Över hela världen håller människor hårt i sitt lands traditioner. Många traditioner är dessutom konstruktiva och positiva, det är ju bara de destruktiva traditionerna vi vill göra oss av med. Jag tror att om folk fick upp ögonen för vad könsstämpning verkligen innebär – vilka risker och effekter ingreppet har – så kommer deras inställning ändras.

Yusuf beskriver den svåra situation som landets kvinnor och flickor ofta befinner sig i. Som kvinna har du få möjligheter att bestämma över ditt eget liv.

– Du kan bli slagen för ingenting. Du kan säljas av din familj för några kor och du är helt beroende av din man och hans inkomst. Men nu är det dags också för kvinnor att bli oberoende. Är det något jag önskar för samhället så är det just det. Att kvinnor får samma rättigheter som män, säger Yusuf Kisara Masise.

 Läs mer om arbetet med jämställda samhällen här:
www.svenskakyrkan.se/agenda2030/mal-5---jamstalldhet

Social hållbarhet

Svenska kyrkan är en betydande aktör på det sociala området genom sin rikstäckande verksamhet i Sverige och internationellt utvecklingsarbete i cirka 40 länder. Med evangeliet som grund och människovärdet i fokus bidrar vi till att minska utsattheten i våra samhällen, skapa social sammanhållning och gemenskap samt att mänskliga rättigheter respekteras och främjas.

KYRKAN ÄR EN GEMENSKAP mellan Gud och människor. När människor med vitt skilda bakgrund och erfarenhet möts motverkas segregering och utanförskap.

Med människovärdet i fokus gör vi insatser som bidrar till att minska utsattheten i våra samhällen, skapa social sammanhållning och gemenskap samt säkerställer att mänskliga rättigheter respekteras och främjas. På många håll initieras nya möten och segregering motverkas när kyrkan fungerar som mötesplats för människor med vitt skilda bakgrunder och erfarenheter.

Ett rättighetsbaserat arbetssätt ligger till grund för vårt eget och våra partners arbete. Det innebär att vi försöker komma åt grundorsakerna till att människor lever i utsatthet och marginaliseras, för att skapa förut-

sättningar för individen att tillsammans med andra förändra sin livssituation. Svenska kyrkans utgångspunkt är alltid att bekräfta och stärka människors egna förmågor, ansvar och möjligheter i de insatser som vi bidrar till. Vi ser varje människa som helig och som en rättighetsbärare, inte som ett behovande objekt.

Tillsammans med andra samhällsaktörer tar vi ett delat ansvar för samhällsutvecklingen utan att på något sätt ersätta de sociala trygghetssystem som det offentliga ska tillhandahålla. Istället kompletterar Svenska kyrkan det offentliga insatser utifrån vårt uppdrag. I Svenska kyrkans uppdrag ingår även att använda sin röst till att påverka beslutsfattare när människor far illa.

Vägledning för diakoni bygger broar i Stockholms stift

Diakoni ingår i församlingens grundläggande uppgift och uttrycker en medmänsklig kärlek, omsorg och solidaritet grundad i kristen tro. Ordet kommer från grekiskan och betyder "tjänst". Diakonin tar sig uttryck i olika former av socialt arbete men är också ett förhållningssätt som alla medarbetare inom Svenska kyrkan ska stå för. Diakonin handlar om konkreta sociala insatser men också om respektfulla relationer och om hur vi bemöter varandra.

2018 publicerade den nationella nivån *Vägledning för diakoni* för att underlätta för församlingar att utveckla sitt diakonala uppdrag. Lena Bergman är stiftsdiakon och har använt materialet i Stockholms stift. Hon berättar att det gjort det lättare att presentera och diskutera diakoni på nya arenor med anställda, förtröendevalda, kyrkoherdar och volontärer.

–Diskussionen bidrog till att föra olika yrkesgrupper närmare varandra genom att etablera ett gemen-

samt språk samt göra roller och ansvar inom det diakonala arbetet tydligare.

Inom Svenska kyrkan arbetar idag cirka 1 100 diakoner. Vägledningen har på ett bra sätt förtydligat att det diakonala uppdraget är något som involverar hela församlingen och inte bara diakonerna. Lena Bergman berättar att flera församlingar blivit inspirerade att arbeta vidare på egen hand med stöd av de verktyg som finns i vägledningen. Arbetet fortsätter under 2019 och förhoppningen är att resultatet ska underlätta de strategiska vägval och prioriteringar som krävs för att möta de ökade sociala behoven som finns i många församlingar och pastorat.

Läs mer om det diakonala uppdraget i vägledningen och i Ett biskopsbrev om diakoni:

www.svenskakyrkan.se/biskopsmotet

internwww.svenskakyrkan.se/default.aspx?id=1369816

Stöd till människor som står utanför arbetsmarknaden

2018 låg arbetslösheten i Sverige på 6,3 procent. Det finns tydliga tecken på en isärdragning, där arbetslösheten i vissa grupper nästan är obefintlig medan den är hög i andra grupper.

För inrikes födda låg arbetslösheten på 3,8 procent att jämföra med den betydligt högre nivån på 15,4 procent för utrikes födda³. Andra grupper med hög arbetslöshet är personer med kort utbildning eller funktionsnedsättning.

Sedan 2015 har den nationella nivån drivit satsningen *Mer än jobb* – Svenska kyrkans stöd till människor i arbetslöshet för att stärka församlingarnas och stiftens kunskap och förmåga att bedriva verksamhet som leder till att arbetslösa får arbete, praktik eller utbildning. Det mervärde församlingarna kan erbjuda, förutom sysselsättning, är tillgång till öppna gemenskaper med engagerade medmänniskor och stöd i tros- och livsåskådningsfrågor. Sedan 2015 har varje år 900–1 300 personer haft praktik, arbetsträning eller anställning med lönebidrag inom Svenska kyrkan.

2019–2020 går arbetet in i en ny fas med en överenskommelse mellan Luleå, Lund, Stockholm, Strängnäs och Västerås stift om att gemensamt stärka verksamheter för långtidsarbetslösa.

Läs mer om hur Svenska kyrkan bidrar till inkomstmöjligheter och anständiga arbetsvillkor här.

www.svenskakyrkan.se/agenda2030/mal-8--anstandiga-arbetsvillkor-och-ekonomisk-tillvaxt

³ www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/samhallets-ekonomi/arbetsloshet-i-sverige/

I kölvattnet av #metoo

Under 2017 spreds uppropet *#metoo* med vittnesmål om sexuella trakasserier över hela världen. Uppropet visar att mycket arbete återstår för att säkerställa varje människas rätt till fysisk och sexuell integritet. Svenska kyrkan har arbetat med frågorna länge, både i Sverige och i det internationella arbetet. Men *#metoo* och *#vardeljus* (uppropet inom Svenska kyrkans värld) blev en signal om behovet av att fortsätta och vidareutveckla arbetet.

1998 skapades ett nätverk med kontaktpersoner i samtliga stift för att möta, lyssna på och stötta dem som varit utsatta för sexuella övergrepp i kyrkans miljöer. Under 2018 gjordes en kvalitativ och en kvantitativ utvärdering av arbetet under 20 år. Kunskapen om Svenska kyrkans arbete med att förbygga och bemöta sexuella övergrepp är genomgående stor, men fortfarande behövs utbildning av chefer och arbetsledare i handläggning och uppföljning av de riktlinjer som gäller. Stiftens kontaktpersoner efterlyser ett större ansvarstagande från stift och församlingar när det gäller information om de riktlinjer som gäller för sexuella övergrepp och trakasserier, och om hur barn och ungdomsverksamheten ska kunna erbjuda trygga möten.

Trygga möten

Sedan 2017 erbjuds barn-, ungdoms- och konfirmandledare webbutbildningen Trygga möten, som lyfter frågor som sexuella övergrepp, ledares ansvar, attityder, mobbning, hälskartekniker och mänskliga rättigheter. Bland omkring 9 000 unga ledare i Svenska kyrkan har 1 800 personer hittills gått kursen. I varje stift finns två utbildade kontaktpersoner, en man och en kvinna, med ett särskilt uppdrag att finnas till hands för personer som har utsatts för sexuella övergrepp.

Jämställdhet handlar också om männen

Jämställdhet och genusrättvisa är prioriterade områden inom Svenska kyrkans internationella arbete. Det finns inga genvägar till ett jämställt samhälle, menar Babar Bashir från organisationen Rozan i Pakistan, som Svenska kyrkans internationella arbete stödjer. Och i ett patriarkalt samhälle måste arbetet börja med männen.

Organisationen Rozan har fyra olika programverksamheter. De bedriver ett frångångsrikt samarbete med det pakistanska polisväsendet och utbildar polisen i genusfrågor. Ett annat program syftar till att motverka sexuellt utnyttjande av barn och att stärka barns emotionella hälsa. Ett tredje program vänder sig till kvinnor och upplyser om jämställdhets- och rättighetsfrågor. Det fjärde programmet vänder sig till män.

– Vi kallar dem grindvakter – deras tillåtelse behövs för att vi också ska kunna jobba med kvinnor och barn, och stärka dem.

Organisationen Rozan har utarbetat olika studiematerial som passar i olika sammanhang och gruppammansättningar. Materialet beskriver till exempel vanliga situationer i hemmet eller på jobbet, och deltagarna får beskriva vad de ser för att sedan reflektera över de roller och traditioner som de kommer ifrån.

–Mansrollen är inte statisk, påpekar Babar Bashir. Vi arbetar med att skapa nya normer, så att män tar ställning mot allt slags våld och står på offrets sida, om det krävs en rättslig åtgärd. Vi lägger ned mycket tid på att få männen att få kontakt med sitt eget inre och när män upptäcker att våld inte fungerar, men att kärlek och omsorg gör det, då minskar våldet i hemmen.

Läs mer om hur vi arbetar för jämställdhet här:
www.svenskakyrkan.se/agenda2030/mal-5---jamstalldhet

Insatser för att inkludera och motverka diskriminering

Svenska kyrkans nationella nivå arbetar löpande med insatser och redskap för att motverka diskriminering och involvera grupper som inte alltid har en röst. Ett exempel från 2017 är *Regnbågsnyckeln* som är en hbtq-märkning som intygar att förtroendevalda och medarbetare i en församling bidrar till en mer inkluderande kyrka, genom att arbeta för mångfald och öppenhet på ett genomtänkt sätt. Cirka 50 processledare har utbildats för att vara resurspersoner i församlingarnas arbete med *Regnbågsnyckeln*. Från och med 2018 kunde församlingar få en regnbågsnyckelmärkning. Vid årets utgång hade tre församlingar fått det, medan ytterligare 18 hade inlett processen.

Svenska kyrkan arbetar även för urfolks och nationella minoriteters rättigheter, det vill säga för grupper som historiskt fått sin kultur och identitet ifrågasatta. Ett exempel är ett samiskt konfirmationsläger där ungdomar får lära sig om kristen tro samtidigt som deras samiska identitet stärks. De samiska språken används

på lägret. Deltagarna samtalar om samisk identitet och arbetar med samiskt hantverk. Ett annat exempel är *Ette tohtia olla oma itte – en samtalsbok om språk, tro och identitet i Tornedalen* av Stefan Aro. Boken tar upp frågor som i hög grad påverkat Tornedalingars identitet och används som underlag för samtal på träffar som anordnas såväl inom Luleå stift som bland tornedalingar i övriga landet.

Migration och integration

Migrations- och integrationsfrågor är ett prioriterat område för nationell nivå och berör många verksamhetsområden, till exempel diakonalt arbete i Sverige och humanitärt stöd i flyktingläger. Tillsammans med andra trosbaserade organisationer vill Svenska kyrkan ge röst både åt nyanlända som far illa i Sverige och åt de 68 miljoner människor som uppskattas leva på flykt i världen i dag.

UTSATTHETEN ÖKAR BLAND ENSAMKOMMANDE

Utsattheten bland ensamkommande ungdomar i Sverige har ökat till följd av förändringar i praxis och lagstiftning, åldersuppskrivningar och oacceptabelt långa handläggningstider. Många av ungdomarna har en vardag som präglas av hemlöshet, hunger samt fysisk och psykisk ohälsa. Svenska kyrkan och andra civilsamhällesorganisationer tar idag ett stort ansvar för denna grupp och bistår staten genom olika former av stöd till ungdomarna. Parallellt förs diskussioner med det offentliga om vilka långsiktiga lösningar som finns för att människor inte ska behöva hamna mellan stolarna i vårt land som de ensamkommande ungdomarna nu har gjort.

2018 valde regeringen att dela ut medel till ett antal civilsamhällesorganisationer för arbete med att minska gruppens utsatthet. Svenska kyrkan tilldelades 15 miljoner kronor, som fördelats till 11 stift och 92 församlingar/pastorat runt om i Sverige. Insatserna har handlat om allt från ekonomiskt stöd för mat och hygienartiklar till att hitta olika former av boendelösningar. Svenska kyrkan erbjuder också psykosociala insatser som samtalsgrupper, traumaterapi och olika sociala aktiviteter.

SAMVERKAN VID MIGRATIONSVERKETS FÖRVARSENHETER

Svenska kyrkan har under en lång tid haft en närvaro vid Migrationsverkets förvarsenheter. Förvaren är låsta boenden som ska säkerställa att personer är tillgängliga för att beslut om avvisning eller utvisning ska kunna genomföras. Svenska kyrkans arbete karaktäriseras å ena sidan av det självvårdande uppdraget, å andra sidan av olika former av praktiskt och socialt stöd. Det kan handla om stöd kopplat till myndighetskontakter, praktiska efterforskningar inför ett återvändande och aktiviteter för musik och annat skapande.

Sedan ett par år tillbaka ingår Svenska kyrkans natio-

nella nivå i en samverkansgrupp med andra förvarssökande organisationer, som sammankallas av en nationell funktion vid Migrationsverket. Genom nätverket kan vi föra fram synpunkter till Migrationsverket centralt och aktuell information från myndigheten kan föras tillbaka till församlingarna. Denna typ av information sprider nationell nivå via stödfunktionen Support migration som alla stift och församlingar har tillgång till via intranätet.

INTEGRATIONSUTBILDNING VID LINKÖPING UNIVERSITET

På församlingsnivå finns behov av kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte. Det sker på flera sätt och som ett led i detta har Svenska kyrkan i samverkan med Linköping universitet startat utbildningen *Tillsammans i det mångkulturella samhället*. Kursen vänder sig till anställda och ideella inom Svenska kyrkan som möter nyanlända i sitt arbete. Deltagarna rustas och tränas i att reflektera kring frågor om värderingar och värdekonflikter, och utbildningen utgår från centrala begrepp som tolerans, normkritik, etnicitet, humanism och inkludering. Den erbjuds på deltid för att kunna kombineras med arbete. Ett tjugotal personer är inskrivna och examineras under våren 2019.

PSYKOSOCIALT STÖD FÖR MÄNNISKOR PÅ FLYKT

Svenska kyrkan samarbetar inom ACT-alliansen och Lutherska världsförbundet för att kunna agera snabbt vid katastrofer. Samverkan handlar både om att kunna arbeta effektivare med långsiktigt stöd och att bli en starkare röst i påverkansarbetet.

Under 2018 omfattade Svenska kyrkans humanitära bistånd 69 miljoner kronor. Årets största humanitära insatser gällde den utdragna flyktingsituationen i östra Afrika där Svenska kyrkans stöd berör 1,1 miljoner människor på flykt i Djibouti, Etiopien, Kenya, Somalia, Sydsudan och Uganda.

Inom ACT bidrar medlemmarna till att utveckla olika sektorer. Svenska kyrkans område gäller psykosocialt stöd. Förutom att ge människor i katastrofsituationer mat, rent vatten, sanitet och tak över huvudet behövs också stöd att bygga upp ett normalt liv, sociala nätverk, hopp, värdighet och möjlighet att påverka sin situation. Läs mer på sidan 36 om insatser för psykosocialt stöd genom fritidsaktiviteter i flyktinglägret Kakuma.

Ökade medel för att stärka arbetet

För 2018 anslag kyrkostyrelsen 60 miljoner kronor till Svenska kyrkans arbete med asylsökande och nyanlända. Så här fördelades pengarna:

- 28,2 miljoner till församlingar och pastorat, bl.a. för språkträning, barn- och ungdomsverksamhet, praktikplatser och andra aktiviteter för att främja integration.
- 14,5 miljoner till stiftet, bl.a. för gemensamma utbildningsdagar och coacher för integrationsarbetet.

- 14 miljoner kronor fördelades till den internationella verksamheten, bl.a. för till akuta flyktingkriser, förstärkning av arbetet för flyktingar och internflyktingar i Mellanöstern samt uppstart av arbete med flyktingsituationen i Sydsudan.
- 3,3 miljoner avsattes för nationella satsningar, bl.a. för Rådgivningsbyrån för flyktingar och asylsökande, ett samarbete med Röda Korset om stöd till medarbetare som möter personer som fått avslag, modellen *Barn i Väntan/Barn i Start*, samverkan inom civilsamhället för nyanländas samhällsetablering och ett glesbygdsnätverk.

När fotbollen blir livsviktig

Svenska kyrkans internationella arbete stödjer fritidsaktiviteter för ungdomar i flyktingläger i flera delar av världen, bland annat i Kakuma i Kenya. Akelo är född i flyktinglägret Kakuma och har under sina 18 år aldrig fått se något annat. Hon har inget att återvända till i sin mammas hemland Sydsudan. Chansen att få uppehållstillstånd i ett annat land är minimal och hon saknar tillstånd att vistas utanför lägrens gränser.

Livet i flyktinglägret är hårt. Matransonerna är inte tillräckliga, sjukhuset inte ordentligt utrustat och boendet inte skyddat från vind, regn, inbrott och överfall. Akelo spelar fotboll i Kakumas högsta division och är utsedd till lagets bästa spelare. Men att spela fotboll för en tjej i Kakumas flyktingläger är svårt. Akelo får ofta höra att hon inte är en riktig kvinna, att hon borde vara hemma och sköta sina sysslor istället. Akelo berättar om kommentarer hon får:

– Har du inte tvätt och städning att sköta!?
Då svarar jag att vi är många systrar, vi delar på sysslorna.

Akelo älskar att spela fotboll, det ger henne motivation och mening i en svår tillvaro.

Svenska kyrkans erfarenhet är att utbildning och organiserade fritidsaktiviteter för barn och unga är livsviktiga insatser i flyktingläger. Genom att satsa på ledarutbildningar och samla ungdomar i grupp byggs en ny gemenskap, en känsla av att de kan utvecklas tillsammans och insikten att samarbete är bättre än konflikt. Speciellt för flickor är en aktiv fritid vägen framåt mot jämställdhet, ett sätt att få en egen identitet och möjlighet att delta i aktiviteter och beslut som formar deras framtid.

Kakuma

I Kakuma flyktingläger i norra Kenya bor 185 000 människor varav 120 000 barn. De har flytt från våld, krig och naturkatastrofer som drabbat deras hemländer.

Goda arbetsförhållanden

Svenska kyrkans nationella nivå hade 470 anställda⁴ vid årsskiftet 2018/19 (varav 74 utlandsstationerade). Frågor som gäller arbetsmiljö, anställdas villkor och utvecklingsmöjligheter utvärderas regelbundet genom medarbetarsamtal, medarbetarenkäter, skyddsronder, psykosociala enkäter, annan statistikinsamling och samarbete med fackliga företrädare.

Vår arbetsmiljöpolicy lägger stor vikt vid förebyggande insatser. Nya mål formuleras årligen för arbetet framåt, och målen följs upp och revideras varje år. Målen gäller bland annat utbildningsinsatser för chefer och anställda, rehabiliteringsplaner för sjukskrivna, nyttjande av friskvårdserbjudanden samt ett mål om god trivsel. I den senaste psykosociala enkäten, som genomfördes i november 2018, uppgav 89 procent att de trivs mycket bra eller ganska bra på arbetsplatsen. Alla chefer deltar i ett obligatoriskt utbildningspaket som vidareutvecklar chefernas kunskaper i frågor som arbetsmiljö, arbetsrätt och medarbetarutveckling, och leder till en diplomering. Under ett par år har en särskild satsning på hållbart ledarskap och medarbetarskap pågått för att involvera alla i arbetet framåt. Med detta arbete vill vi säkerställa en god arbetsmiljö och att vi upplevs som en attraktiv arbetsgivare.

Samtliga anställda omfattas av kollektivavtal och har tillgång till företagshälsovård för arbetsrelaterad ohälsa. Satsningar på friskvård är uppskattade och sker i form av ett friskvårdsbidrag på 2 000 kronor per år, en friskvårdstimme i veckan och aktiviteter varje månad som arrangeras av arbetsplatsens hälsoinspiratörer.

Precis som för andra organisationer är frågan om kompetensförsörjning strategiskt viktig för verksamheten. Årliga medarbetarsamtal med kompetensutvecklingsplaner och avgångsintervjuer är några verk-

tyg som används för att säkra kompetens och få in synpunkter på hur arbetsplatsen kan vidareutvecklas och förbli en attraktiv arbetsgivare i framtiden.

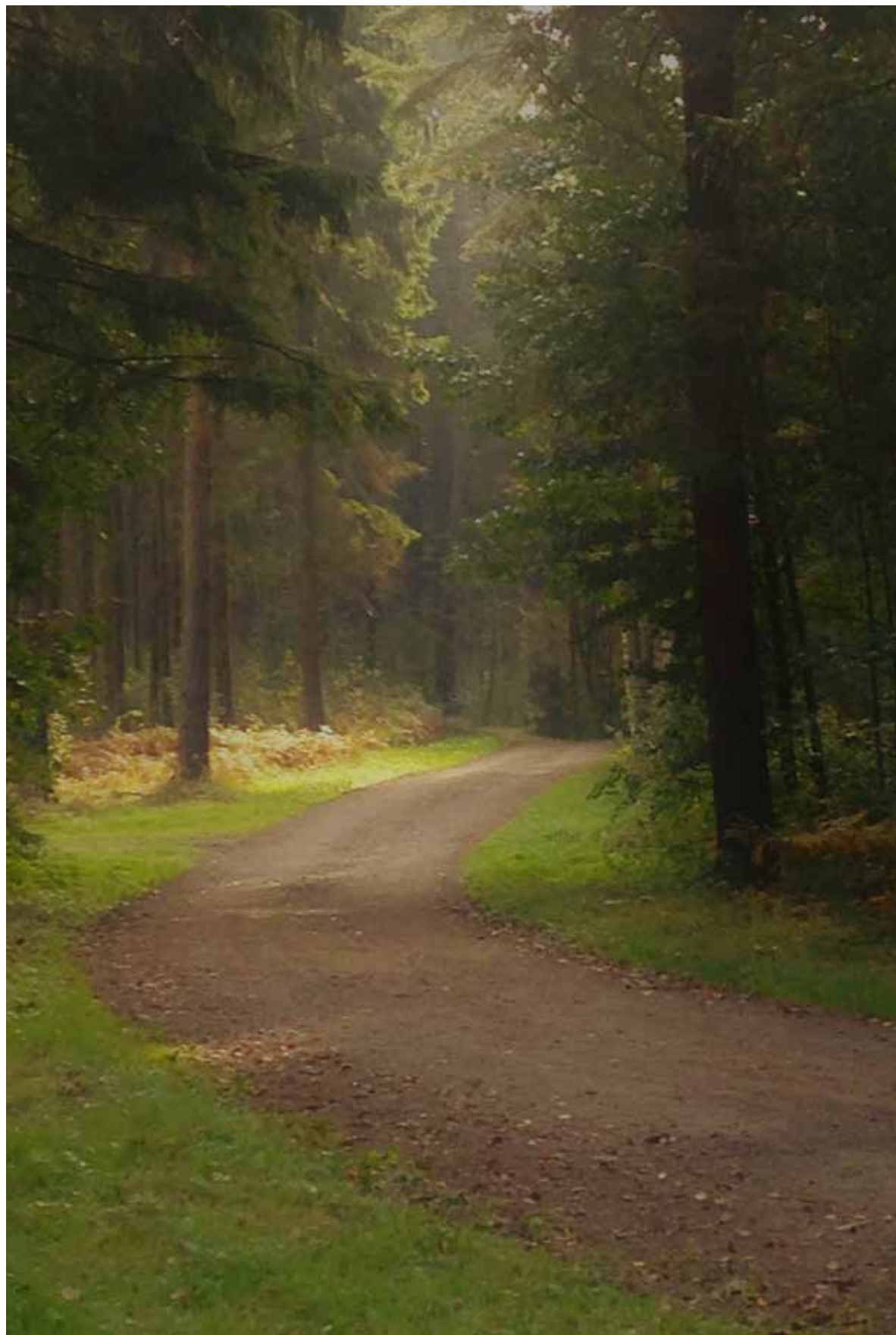
Att värna mångfalden är viktigt i sig själv men också för att se till att vi, i en mångfasetterad organisation, har en bredd av kunskap och erfarenheter. Vid extern rekrytering, när allt annat är likvärdigt, ska jämställdhets- och mångfaldsperspektivet beaktas både i urval till intervju och i valet av slutkandidat. Verksamhetens policy för likabehandling tar avstånd från diskriminering och trakasserier. En uppdaterad policy gällande kränkande särbehandling beslutades av kyrkostyrelsen hösten 2018 och arbete pågår med att förtydliga ytterligare riktlinjer.

I personalfrågor får församlingar, pastorat och stift stöd av Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation (inte den nationella nivån).

★ 89 PROCENT AV ANSTÄLLDA UPPGER ATT DE TRIVS MYCKET BRA ELLER GANSKA BRA PÅ ARBETSPLATSEN.

⁴ Siffran avser medelantalet anställda.

Ekologisk hållbarhet

Klimat- och miljöfrågorna tillhör vår tids absolut största utmaningar.

Ett förändrat klimat och överutnyttjade ekosystem påverkar hela mänskligheten, men allra mest påverkas människor som redan lever i utsatthet. Därför är miljöfrågorna också rättvisefrågor.

SOM ETT LAND MED STOR kapacitet har vi ansvar att gå före och ifrågasätta normer som skadar den skapelse som vi fått till låns att bruka, vårda och dela mellan människor här och nu idag, men också med kommande generationer.

Den nationella nivån värnar ekologiska värden genom att ta miljöhänsyn i den dagliga verksamheten, till exempel när vi väljer energi, fonder att investera i och leverantörer att anlita. Stödet till församlingar och stift på miljöområdet har utökats de senaste två åren och sker idag genom utbildningsmaterial, teologiskt utvecklingsarbete, ramavtal, fastighetsstöd och genom Svenska kyrkans verktyg för att bygga upp ett miljöledningssystem (Miljödiplomering). Genom insatserna strävar vi efter att minska den egna och resten av Svenska kyrkans miljöpåverkan, främja lösningar i samhället runt om oss och bidra till reflektion över vår tids stora ödesfrågor.

Parallellt med detta bedrivs ett påverkansarbete i nära samverkan med andra kyrkor och religiösa samfund. I samarbete med ACT-alliansen och Kyrkornas världsråd gör vi det möjligt för kyrkor och partner i utsatta länder att delta vid de globala klimatmötena för att påverka och bära vittnesmål om klimatförändringarnas konsekvenser.

Nationell nivåns arbete med Miljödiplomering

Miljöarbetet inom den nationella nivån utgår från en miljöpolicy som kyrkostyrelsen antagit och som omsätts i handling med hjälp av Svenska kyrkans mil-

jöledningssystem (Miljödiplomering). Kyrkostyrelsen har antagit övergripande miljömål för nio verksamhetsområden, som har konkretiserats i delmål och handlingsplaner i samråd med anställda som aktivt arbetar med frågorna. Målsättningarna är i dagsläget inte alltid kvantitativa, men resultaten är det. Målen utgår från Svenska kyrkans ansvar att värna skapelsen genom att bidra till Parisavtalets klimatmål och andra svenska miljömål.

2018 diplomerades arbetet av extern part, vilket innebär att ett flertal mål uppnåts och att verksamheten har implementerat miljödiplomeringens krav på beslutsprocesser, utbildningar, uppföljningsrutiner med mera.

 Läs mer om resultaten i förhållande till målen 2016–2018 på webben: www.svenskakyrkan.se/miljomal.

Både 2017 och 2018 miljödiplomerades kyrkomötets sessioner. Det innebär både att sammankomsternas miljöpåverkan minskas genom aktiva och genomtänkta val, och att Svenska kyrkans ansvar för skapelsen uppmärksammas under dagarna som ledamöterna möts. På årets kyrkomöte lyftes sommarens bränder och torka för att belysa hur ett förändrat klimat påverkar samhället och Svenska kyrkans verksamhet. Ett förändrat klimat ställer bland annat krav på Svenska kyrkans krisberedskap och förmåga att bistå med psykosocialt stöd vid extremväder och naturkatastrofer.

Om Svenska kyrkans miljödiplomering

Vid millennieskiftet skapades den första versionen av *Svenska kyrkans miljödiplomering* för en hållbar utveckling. Det är ett verktyg som hjälper kyrkliga enheter att bygga ett internt miljöledningssystem för att på ett systematiskt och strukturerat sätt kunna bidra till hållbar utveckling. Miljödiplomering vilar på en teologisk grund och utgår från verksamhetens identitet och förutsättningar som kyrka. Svenska kyrkans nationella nivå ansvarar för verktygets utformning medan stiftens marknadsför verktyget och stödjer församlingarna i det konkreta arbetet. Cirka 100 församlingar och stift arbetar med verktyget idag. 2016 kompletterades miljöledningssystemet med en standard för event – Miljödiplomering för hållbara event. Den är till för att minska miljöpåverkan och lyfta miljöfrågorna vid större möten och konferenser som Svenska kyrkan arrangerar.

TJÄNSTERESOR

På grund av verksamhetens karaktär, med en omfattande internationell verksamhet och utbyte med kyrkor och samfund i andra länder, behöver vi resa med flyg. Vi strävar efter att begränsa resornas utsläpp genom att välja mindre miljöbelastande färdsätt och i ökad utsträckning använda video- och telekonferenser. Målsättningen är att resa miljövänligt så långt det går och ta ansvar för resterande utsläpp som vi inte lyckats undvika (se vidare om klimatkompensation på sidan 45)⁵.

Under 2018 genererade flyget cirka 2054 ton CO₂e⁶. Utsläpp från bilresor uppskattas till cirka 60 ton CO₂e. Arbetsplatsen är diplomerad som en cykelvänlig arbetsplats⁷ vilket innebär att vi underlättar för medarbetarna att cykla till jobbet och i tjänsten. Bland annat finns lånecyklar, inklusive två elcyklar.

Under 2018 upphandlades ytterligare digitala möteslösningar för att minska verksamhetens och resten av Svenska kyrkans resor.

MILJÖDATA 2018

Källa	Miljöpåverkan 2018 Utveckling		
	(i ton CO ₂ e)	över tid	Basår
Flyg	2053,8	-38%	2015
Bil	59,9	-9%	2016
Tåg	2,4	18%	2015
Energi	97,1	-67%	2015
Kopieringspapper	4,9	-55%	2011
Total	2218,1		

För mer information om vilka mätmetoder som används för att beräkna utsläpp, se sidan 55.

ENERGIANVÄNDNING I BYGGNADER

Den nationella nivån äger och hyr fastigheter för sin verksamhet i Sverige. I linje med vårt mål att minimera miljöpåverkan i fastighetsförvaltningen har flera insatser genomförts de senaste åren för att minska energiförbrukningen och ersätta fossila energikällor med förnybara alternativ. El märkt med Naturskyddsföreningens *Bra Miljöval*, som innebär förnybar energi och garanterar att miljöhänsyn tagits när energin produceras, används i fastigheter som den nationella nivån äger eller hyr i Sverige. Samma avtal erbjuds stift och församlingar.

INSATSER FÖR ATT STÖDJA STIFT OCH FÖRSAMLINGAR

Ett av miljödiplomeringsmålen har handlat om att utöka stödet till stiftens och församlingarna. Ett exempel är projektet *Gemensamt Ansvar* som bland annat innebär att alla församlingar ska ta fram nya lokalförsörjningsplaner till 2022. Att säkerställa att församlingar och stift har rätt lokaler för verksamhetens behov och att utrymmen inte värms upp i onödan är en viktig insats för miljön. Projektet väntas leda till minskat fastighetsbestånd, minskad energianvändning och att försäljning av fastigheter bidrar till att andra inte behöver bygga nytt vilket leder till utebliven miljöpåverkan. I arbetet med *Gemensamt Ansvar* integreras miljö- och andra hållbarhetsrelaterade aspekter i vägledning och annat stöd. Totalt äger Svenska kyrkan cirka 20 000 byggnader varav drygt 3 400 är kyrkor.

De gemensamma ramavtalen är ett annat exempel på stöd från den nationella nivån. I upphandlingsprocessen väljs leverantörer som aktivt bidrar till Sveriges klimatmål och andra miljö- och hållbarhetsmål (läs mer i avsnitt om ekonomi). Exempel på ramavtal med klara miljöfördelar är avtal för el märkt *Bra Miljöval*, gröna obligationer, elverktyg, kontorsmaterial, kemikalierregister, klimatkompensation samt möbler och livsmedel där stor vikt lagts vid insatser för att minska användningen av naturresurser.

ARBETET FRAMÅT

I slutet av 2018 fattade kyrkomötet beslut om att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att arbeta fram en nationellt täckande klimatstrategi. Beslutet fattades mot bakgrund av klimatförändringarnas allvar och det faktum att alla verksamheter behöver öka sina insatser för att Sverige och världen ska klara klimatmålen. Den nationella nivån har åtagit sig att verka för detta, bland annat genom sitt medlemskap i Fossilfritt Sverige, ett initiativ som samlar aktörer som vill bidra till att Sverige blir världens första fossilfria välfärdsland. Gemensamma målsättningar för Svenska kyrkan kommer att formuleras under 2019.

 Läs mer här: www.fossilfritt-sverige.se

5 Nationell nivåns resepolicy och riktlinjer för resor återfinns här: <https://www.svenskakyrkan.se/hallbarhetsredovisning-och-styrning>
6 Beräkningen inkluderar mellanlandningar och så kallade höghöjdsutsläpp.
7 www.uppsala.se/cykelvanlig-arbetsplats

Klimatkompensation enligt Fairtrades kriterier

För att ta ansvar för de klimatutsläpp som nationell nivåns verksamhet idag genererar avsätter vi 500 kronor per ton CO₂e. En del av denna summa används för att balansera (kompensera för) utsläppen för tjänsteresor, energi, trycksaker och posttjänster. Resten används för interna hållbarhetsinsatser.

För 2018 års utsläpp köptes klimatkompensation från *Fair Climate Fund*, en medlem inom *ACT-alliansen* som inför klimatmötet i Paris 2015 lanserade en ny standard för klimatkompensation (*Fairtrade Climate Standard*). I praktiken leder detta till att motsvarande utsläpp uteblir genom biogasproduktion och alternativ till förorenande spisar i kooperativ i Indien.

Fairtrade Climate Standard har ett tydligt fattigdomsperspektiv och bygger på Fairtrades kriterier. En premie ingår i priset, som kooperativen använder till insatser för att skydda sig mot klimatförändringarna. Utöver minskade utsläpp leder insatserna i Indien till hälsofördelar på grund av bättre inomhusluft och tidsvinster för kvinnorna.

Ett ramavtal med ZeroMission finns så att även församlingar och stift kan klimatkompensera i enlighet med *Fairtrade Climate Standard*. Endast kunder som kan visa på ett gediget klimatarbete, med fokus på utsläppsminskningar, får köpa Fairtrades klimatkompensation.

Läs mer: www.fairtradecarboncredits.net

Läs mer om Svenska kyrkans miljö- och klimatarbete.
www.svenskakyrkan.se/agenda2030/mal-13---be-kampa-klimatforandringarna

Läs mer om Svenska kyrkans ställningstagande i klimatfrågan i Ett biskopsbrev om klimatet

www.svenskakyrkan.se/biskoparnas-brev-om-klimatet

Ekonomisk hållbarhet

Arbetet för en ekonomiskt hållbar värld och verksamhet handlar om att använda och förvalta ekonomiska resurser på ett ansvarsfullt och kostnadsmedvetet sätt.

FÖR SVENSKA KYRKAN HANDLAR det också om att, i en tid med minskade medlemstal, bidra till en ekonomiskt hållbar kyrka som står väl rustad för framtiden. Ökad samordning inom kyrkan är centralt för att uppnå det.

Nationell nivå verkar även för att handel och investeringar ska ske på sätt som bidrar till en hållbar utveckling. Vi gör det genom att ställa hållbarhetskrav i upphandlingar och vid investeringar, och genom ett mångårigt engagemang i initiativ som Fairtrade, Swedwatch och i mikrofinansorganisationer som drivs av kyrkor.

Så påverkar vi näringslivet

Genom att låta hållbarhetsfaktorer väga tungt vid investeringar och inköp påverkar Svenska kyrkan näringslivet i en mer hållbar riktning. Det handlar dels om att säga nej till företag och verksamheter som inte lever upp till Svenska kyrkans krav, dels om att sporra företag i deras hållbarhetssatsningar genom att premiera dem som ligger långt framme. Arbetet utgår från policyer som kyrkostyrelsen beslutat om (finanspolicy, inköbspolicy och en uppförandekod för leverantörer).⁸

HÅLLBARA INVESTERINGAR

I slutet av 2018 förvaltade den nationella nivån ett kapital på 8,3 miljarder kronor. Kapitalet har ett avkastningskrav på 3 procent per år sett över en rullande tioårspe-

riod utöver inflationen. Avkastningen från förvaltningen ses som en resurs för att bekosta långsiktiga åtaganden och prioriterade områden inom stift och församlingar.

Förvaltningen lägger tyngdpunkten på företag som visar ansvar inom sin verksamhet och tillverkning samt företag som tar fram produkter och tjänster som bidrar till att hantera samhällsutmaningar. Vi investerar inte i företag som utvinner fossil energi eller producerar vapen, tobak eller pornografi. Vi utesluter bolag som bryter mot internationella normer för mänskliga rättigheter, miljöhänsyn och antikorruption, om de inte kan visa att de åtgärdar problemen.

Nationell nivå erbjuder församlingar, pastorat och stift att investera i Svenska kyrkans Ethosfonder som har låga avgifter och klarar finanspolicyns hållbarhetskrav. Vid årsskiftet 2018/19 var 4,4 miljarder kronor investerade i Ethosfonderna. Ramavtal finns också för investeringar i gröna obligationer, det vill säga obligationer där kapitalet endast används för olika miljöprojekt.

 Läs mer om förvaltningen här
www.svenskakyrkan.se/ansvarsfulla-investeringar

⁸ <https://www.svenskakyrkan.se/hallbarhetsredovisning-och-styrning>

Investeringar med extra samhällseffekter

De senaste åren har den nationella nivån gjort flera investeringar i så kallade impact-fonder som, utöver att ge finansiell avkastning, särskilt eftersträvar att uppnå spe-

cifika samhällseffekter. Ett exempel är *Althelia Climate Fund* som skyddar regnskog och främjar hållbart jordbruk. Ett annat exempel är SEB:s mikrofinansfonder.

Mikrolån för att öka chansen till inkomster

SEB:s första mikrofinansfond, *SEB Microfinance Fund I*, startade 2013 och fokuserade på 27 länder där endast fyra av tio vuxna har ett konto på banken eller hos en annan finansiell institution. Den nationella nivån stod för en sjättedel av det investerade kapitalet i fonden. Genom de mikrofinansorganisationer som fonden lånat ut pengar till hade 6 miljoner människor fått tillgång till kapital när fonden avslutades 2018. Över hälften av låntagarna var kvinnor som främst lånat mindre

summor för att köpa insatsvaror till sina mikroföretag.

Lånen är ofta en förutsättning för att de ska kunna starta eller utveckla sina affärsverksamheter, som kan handla om allt från grönsaksförsäljning till djuruppfödning. Mikrolånefonders effekter när det gäller att minska fattigdomen och öka kvinnors möjligheter är allmänt kända. När fonden avslutades hade den gett en god finansiell avkastning på 9 procent per år.

Investering för klimatets och artrikedomens skull

Althelia Climate Fund investerar i projekt och affärsmodeller som syftar till att skydda skog och skapa hållbara odlingsmetoder i biologiskt värdefulla områden som hotas av avskogning på grund av exploatering. Projekten finns bland annat i Rwanda, Peru, Guatemala och Indonesien. Svenska kyrkan var en av de första investerarna i fonden, som startade 2013, tillsammans med bland annat *Europeiska Investeringsbanken* och holländska utvecklingsbanken *FMO*.

Den långsiktiga investeringshorisonten, i kombination med samarbeten med lokala organisationer, skapar goda förutsättningar för inkomster till människor i fattiga områden och positiva effekter för klimatet, den biologiska mångfalden och andra ekosystemtjänster. En del

av projekten skapar utsläppsrätter och ingår i FN:s program *REDD+* (Reducing Emissions from Deforestation and Forest Degradation).

Fonden har ännu inte avkastat i linje med förväntningarna, men har nått sina hållbarhetsmål. 2018 redovisade förvaltaren fondens hållbarhetsresultat (se nedan). Svenska kyrkans andel i fonden motsvarar 10 procent.

- Fonden har lett till att utsläpp motsvarande 31 miljoner ton koldioxid har uteblivit när avskogning förhindrats.
- Cirka 2 000 000 hektar mark med livsmiljöer som är viktiga för hotade arter och biologisk mångfald har skyddats.

Hållbara inköp

2018 köpte den nationella nivån in varor och tjänster till ett värde av cirka 520 miljoner kronor och ansvarade även för ramavtal som sluts för hela Svenska kyrkan. Totalt uppskattas inköp för cirka nio miljarder kronor göras inom Svenska kyrkan varje år. Ramavtalen som nationell nivå slutit för Svenska kyrkan ledde 2018 till kostnadsbesparingar på cirka 157 miljoner kronor.

Genom att ställa krav på socialt ansvar, miljöhänsyn och insatser mot korruption redan i offertförfrågan skickas en tydlig signal om att ansvarsfulla företag premieras och att hållbara produkter och tjänster efterfrågas. I bedömningarna analyseras leverantörernas hållbarhetsresultat innan slutligt val görs. Genom en inköpsportal på Svenska kyrkans intranät kan församlingar och stift ta del av hållbarhetsbedömningar och annan information, vilket hjälper dem att minska den egna miljöpåverkan genom att göra aktiva val och förändra det egna beteendet. I samverkan med leverantörer skapas ibland webbshopar med ett urval av varor som sticker ut ur hållbarhetssynpunkt och som görs tillgängliga för kunder inom Svenska kyrkan.

En betydande del av inköpen till den nationella nivåns verksamhet handlar om tjänster från svenska företag, vilket innebär en lägre hållbarhetsrisk. Ramavtalen som sluts för att möta behoven i församlingar och stift gäller en bredd av produkter och tjänster, och de är oftare förenade med en högre risknivå. Hållbarhetsarbetet fokuserar därför extra på dessa avtal.

Uppföljning och dialog

Under året genomlystes samtliga företag som den nationella nivån investerar i genom så kallad screening för att säkerställa att bolag som vi investerar i lever upp till våra hållbarhetskrav. Upptäcks brister inleds en dialog med avyttring av innehavet som sista utväg. Samtliga nationella ramavtalsleverantörer har accepterat Svenska kyrkans uppförandekod. Under 2016–2018 har de leverantörer vars verksamhet är förenad med en högre hållbarhetsrisk bedömts mer grundligt. Dialog har förts om frågor som företagen behöver arbeta vidare med för att nå tydligare resultat.

Ibland är Svenska kyrkans nationella nivå både kund och aktieägare i bolag som vi för dialog med. Ofta får vi gehör för våra rekommendationer, men när vi inte resultat över tid avbryts affärsrelationen. Under 2016–2018 har tre avtal avbrutits med leverantörer som inte levt upp till våra krav.

Läs mer om hur vi arbetar för att främja en hållbar konsumtion och produktion.
www.svenskakyrkan.se/agenda2030/mal-12---hallbar-konsumtion-och-produktion

Fairtrade: från nisch till höga marknadsandelar

På 1990-talet var Svenska kyrkan med och tog initiativ till *Fairtrade* i Sverige (då Rättvisemärkt). I början av 2000-talet satsade vi cirka 12 miljoner på *Fairtrade* för att möjliggöra en expansion i Sverige. 2017 såldes Fairtradeprodukter i Sverige till ett värde av 3,8 miljarder kronor. Var tionde kaffekopp, var sjätte banan och varannan ros som säljs har framställts i enlighet med Fairtrades krav.

– Allt fler företag inser att Fairtrade bidrar till global hållbar utveckling i linje med deras egna hållbarhetsstrategier. Därför väljer de att produktutveckla och utöka sitt Fairtrade-sortiment just nu, samtidigt som efterfrågan från konsumenterna ökar, säger Cecilia Ceder, vd för Fairtrade AB.

En miljard människor har lyfts ur extrem fattigdom det senaste kvartssekle, men fortfarande lever drygt 700 miljoner människor i extrem fattigdom. Var nionde vuxen och vart fjärde barn under fem år är undernärld. De flesta av dem lever på landsbygden.

Fairtrade skapades för att ändra på detta genom att säkerställa att priset som betalas för viktiga råvaror som kaffe, bananer och bomull täcker produktionskostnaderna med råge. Ett garanterat minimipris skyddar utsatta jordbrukssamhällen från de instabila världsmarknadspriserna. En så kallad Fairtrade-premie, som ingår i priset som konsumenten betalar, används för att finansiera investeringar i kooperativen, liksom finansiering av utbildnings- och hälsoinsatser. Ett annat prispåslag underlättar för bönder att ställa om till ekologisk produktion. Hälften av producenterna är idag både certifierade enligt Fairtrade och enligt ekologiska kriterier.

– Fairtrade är ett verktyg för fattigdomsbekämpning. Eftersom fattigdom är ett flerdimensionellt problem är också Fairtrades arbete brett och fokuserar på flera av de problem som jordbrukaren ställs inför i sin vardag. Ett fokusområde är att åstadkomma löner och inkomster som går att leva på, oavsett om du är anställd på en bananplantage eller odlar kakao. Vi lägger också stor kraft

på att stärka kvinnors rättigheter. Sammantaget leder detta till att vi bidrar till flera av Agenda 2030-målen, säger Cecilia Ceder.

Fairtrade är dels en märkning, dels en rörelse som verkar tillsammans med både konsumenter och företag för att gemensamt öka efterfrågan av Fairtrade-märkta varor. Svenska kyrkan bidrar i detta arbete både genom att ställa om sina inköp till mer Fairtrade-producerade varor och genom att församlingar deltar i diplomeringsinitiativet *Kyrka för Fairtrade*. Kunskapen om Fairtrade har ökat kraftigt de senaste åren, berättar Cecilia Ceder:

– Undersökningar visar att 9 av 10 konsumenter känner till Fairtrade idag. Dessutom tycker 7 av 10 att det är värt att betala mer för Fairtrade och nästan varannan uttrycker att de kommer att öka sin konsumtion av Fairtrade-märkta produkter under det kommande året. Vi ser också ett ökat intresse för Fairtrade bland kommuner. Detta visar att förtroendet för Fairtrade är starkt.

Fairtrade i siffror

- Försäljningen av Fairtrade-märkta varor i Sverige har nästan fördubblats de senaste fem åren.
- I dag är varannan ros, var tionde kopp kaffe och var sjätte banan som säljs Fairtrade-märkt.
- Cirka fem miljoner svenskar bor idag i en Fairtrade-kommun (totalt 70 kommuner).
- Cirka 110 församlingar inom Svenska kyrkan är certifierade inom Fairtrade kyrka.
- Svenska kyrkan sitter i styrelsen för föreningen Fairtrade och för Fairtrade AB.

Läs mer om hur vi bidrar till att minska fattigdomen.

www.svenskakyrkan.se/agenda2030/mal-1---ingen-fattigdom

Insatser för att förhindra korruption och andra oegentligheter

Nationell nivå uppförandekod slår fast att det råder nolltolerans för korruption och att ingen som arbetar för eller representerar verksamheten får utnyttja sin maktposition på ett otillbörligt sätt. Försiktighetsprincipen ska tillämpas för att undvika jävsituationer.⁹

Risken för korruption bedöms vara störst inom det internationella arbetet, eftersom insatser och projekt utförs i flera länder där korruptionen är hög enligt Transparency Internationals index. Riskanalyser utförs därför för det övergripande internationella arbetet, respektive region/landprogram och för varje projekt/insats. Andra riskområden i verksamheten gäller upphandlingar, representation och anställningar.

Alla ekonomiska transaktioner som görs granskas av två personer. Svenska kyrkans internationella arbete och Svenska kyrkan i utlandet står under Svensk insamlingskontroll för 90-konton. För den internationella verksamheten finns en klagomålsfunktion dit misstankar om oegentligheter kan rapporteras av interna och externa intressenter samtidigt som konfidentialitet garanteras.

Läs mer om vår klagomålsfunktion: www.svenskakyrkan.se/klagomal

Läs mer om kraven på 90-konton: www.insamlingskontroll.se

INRAPPORTERADE FALL

Under 2018 kom 17 nya anmälningar in. Utöver detta fortsatte och avslutades 5 ärenden under 2018 som påbörjades 2017. 14 anmälningar gällde verksamhet hos internationella partner medan 8 anmälningar gällde Svenska kyrkan. Av 22 anmälningar var 14 större ärenden medan 8 av anmälningarna var av enklare karaktär som åtgärdades utan större utredning.

Anmälningarna har sedan starten 2012 gällt sexuella trakasserier, oegentligt utnyttjande av inflytande och maktställning samt korruption och bristande ekonomisk intern kontroll. De ärenden som avslutats har exempelvis lett till skrivelser eller kommunikation med ledningar för internationella partner, förbättrade rutiner och intern kontroll i vissa organisationer samt kapacitetsstärkande insatser hos internationella partner och i Svenska kyrkans internationella arbete. I flera fall av oegentligheter har anmälningar lett till att ansvarig personal avskedats samt att lokal partner upprättat en avbetalningsplan för att återställa förskingrade balanser.

⁹ Kodens övergripande regler vidareutvecklas genom en antikorrup-tionspolicy och mer specifika riktlinjer för Svenska kyrkans interna arbete, inköp, anställningar samt representation och gåvor. För mer information, se www.svenskakyrkan.se/hallbarhetsredovisning-och-styrning

GRI index

ENLIGT GLOBAL REPORTING INITIATIVE STANDARDER, NIVÅ CORE, MED SEKTORSTILLÄGG FÖR IDEELL OCH FINANSIELL SEKTOR

GRI 102: GENERELLA UPPLYSNINGAR 2016 (CORE)

ORGANISATIONSPROFIL

102-1	Organisationens namn.	Trossamfundet Svenska kyrkan
102-2	Verksamhet, märken, produkter och tjänster.	Se <i>Om oss</i> sid 6 och <i>Vårt uppdrag</i> sid 9.
102-3	Huvudkontorets lokalisering.	Uppsala
102-4	Länder där organisationen har verksamhet.	Verksamhet i Sverige och utlandet. Diagram på sid 11 visar geografiskt fokus för Svenska kyrkans internationella arbete. Utlandskyrkans verksamhet: www.svenskakyrkan.se/hitta-kyrkan-i-andra-lander .
102-5	Ägarstruktur och organisationsform.	Årsredovisningen sid 33.
102-6	Marknader som organisationen är verksam på.	Se 102-4 och intressentanalys på sid 18.
102-7	Organisationens storlek	Se årsredovisningen sid 38 samt 102-8.
102-8	Information om anställda och andra som arbetar för organisationen.	Se avsnitt <i>Goda arbetsförhållanden</i> sid 38. Av totalt antal anställda (513 personer per 31 dec 2018) var 413 tillsvidareanställda och 100 visstidsanställda (inkl. samtliga utlandsanställda som går på särskilda kontrakt). Antalet deltidsanställda är ytterst få. Statistik uppdelat på kön för hel- och deltidsanställningar samlas därför inte in. En del arbetsuppgifter läggs ut, varav vissa (teknikstöd och teknikdrift samt reception) arbetsleds av den nationella nivån. För uppgifter om könsfördelning, se 405-1.
102-9	Värdekedja	Se avsnittet <i>Om oss</i> sid 6, <i>Vårt uppdrag</i> sid 9 och värdeskapande utifrån ett andligt/existentiellt, socialt, ekologiskt och ekonomiskt perspektiv under <i>Året som gått</i> .
102-10	Väsentliga förändringar gällande organisation och leverantörskedja.	Nej.
102-11	Försiktighetsprincipen	Försiktighetsprincipen refereras till i miljöpolicyn och implementeras i miljöarbetet (sid 41–46). Principen hänvisas till även i uppförandekoden och i policyn mot korruption.
102-12	Externa initiativ om hållbarhet som organisationen stödjer/omfattas av.	ACT Alliance Code of Good Practice, Core Humanitarian Standards, FRII samt FN initiativet PRI:s principer.
102-13	Medlemskap i organisationer.	Några av de mest strategiskt viktiga medlemskapen listas här: Kyrkornas världsråd, Lutherska världsförbundet ACT-alliansen, Eurodiaconia, Churches Commission on Migrants in Europe, Sveriges Kristna Råd, Sveriges interreligiösa råd, Fossilfritt Sverige, Principles for Responsible Investment, Fairtrade, Oikocredit.

STRATEGI

102-14	Uttalande från ledande befattningshavare.	Se årsredovisningens förord.
--------	---	------------------------------

ETIK OCH INTEGRITET

102-16	Värderingar, principer och etiska riktlinjer	Se sid 13 (<i>Styrning av hållbarhetsarbetet</i>).
--------	--	--

STYRNING

102-18	Styrningsstruktur	Se sid 13 (<i>Styrning av hållbarhetsarbetet</i>) samt årsredovisningen sid 33.
--------	-------------------	---

INTRESSENTDIALOG

102-40	Lista över intressentgrupper	Intressentanalys, dialog mm beskrivs på sid 18-19 (<i>Hur vi prioriterar</i>).
102-41	Kollektivavtal	100% se sid 39.
102-42	Identifiering och urval av intressenter	Se sid 18-19.
102-43	Metoder för intressentdialog	Se sid 18-19.
102-44	Viktiga frågor som lyfts	Se sid 18-19.

REDOVISNINGSPRAXIS

102-45	Enheter som ingår i den finansiella redovisningen	Se årsredovisningen sid 33 (<i>Legal struktur</i>).
102-46	Definition av redovisningens innehåll och frågornas avgränsning	Se sid 6-9 (<i>Om oss, Vårt Uppdrag</i> där den nationella nivåns roll beskrivs) samt uppgifter om prioriteringar utefter omvärldsanalys och intressentdialog på sid 16-19.
102-47	Lista över väsentliga frågor	Utsläpp; Leverantörsutvärdering, Anställning, Hälsa och säkerhet; Mångfald och likabehandling; Antikorruption; Programuppföljning, utvärdering och lärande; Koordinering med andra aktörer; Aktivt ägarskap..
102-48	Förändringar av information	Nej.
102-49	Förändringar i redovisningen	Nej.
102-50	Redovisningsperiod	2018-01-01-2018-12-31
102-51	Datum för publicering av senaste redovisningen	April 2017.
102-52	Redovisningscykel	Årlig.
102-53	Kontaktperson för redovisningen	Sara Nordbrand, hållbarhetschef, Svenska kyrkans nationella nivå. Tel: 018-16 95 00.
102-54	Redovisning i enlighet med GRI Standarder	Den är rapporten har tagits fram i enlighet med GRI Standards, nivå Core.
102-55	GRI-index	Ja. Sid 52-55.
102-56	Extern granskning	Efter önskemål från förtroendevalda genomgår hållbarhetsredovisningen extern revision sedan 2016. Bestyrk- anderapport återfinns längst bak i redovisningen, sid 56.

EKONOMISKA STANDARDER

GRI 103: HÅLLBARHETSSTYRNING 2016 OCH GRI 205: ANTI-KORRUPTION 2016

103-1–103-3	Beskrivning, avgränsning, styrning och utvärdering av frågan	Se sid 6 och 36.
205-1	Verksamhet som har riskbedömts gällande korruption	Se sid 51. Totalt antal och procent av verksamhetsdelar som har utvärderats anges inte, eftersom vi inte har dotterbolag eller liknande.

MILJÖMÄSSIGA STANDARDER

GRI 305: UTSLÄPP TILL LUFT 2016

103-1 – 103-3:	Beskrivning, avgränsning, styrning och utvärdering av frågan	Se sid 6-9 samt 41-46.
305-2	Indirekta utsläpp av växthusgaser, energi (Scope 2)	Se sid 42 samt information om mätmetoder längst ner på sid 55.
305-3	Övriga indirekta utsläpp av växthusgaser (Scope 3)	Samma som ovan.

GRI 308: LEVERANTÖRSBEDÖMNING MILJÖ 2016

103-1 – 103-3: Hållbarhetsstyrning	Beskrivning, avgränsning, styrning och utvärdering av frågan	Sid 6-9 samt 49. Leverantörerna bedöms utifrån krav om miljöhänsyn, socialt ansvar/mänskliga rättigheter samt insatser för att förhindra korruption..
308-1	Andel nya leverantörer som utvärderats enligt kriterier för miljö	100 %.

SOCIALA STANDARDER

GRI 401: ANSTÄLLNING 2016

103-1 – 103-3:	Beskrivning, avgränsning, styrning och utvärdering av frågan	sid 6-9 samt 38-39.
401-1	Nyanställning och personalomsättning	Personalomsättning för tillsvidareanställning: 9,96 % (12,14 %), Antal nyanställda: 97 (131). Uppdelning på ålder, genus och region saknas då vi inte sett värdet av att samla in statistik på den detaljnivån.

GRI 403: HÄLSA OCH SÄKERHET I ARBETET 2016

103-1 – 103-3:	Beskrivning, avgränsning, styrning och utvärdering av frågan	Se sid 6 och 38-39. Alla anställda täcks av försäkring för arbetsskada och långvarig sjukdom, som en del av kollektivavtalet. Såväl anställda som uppdragstagare/ förtroendevalda omfattas av försäkring för tjänsteresor. Utlandsplacerade och deras familjemedlemmar omfattas av en särskild försäkring.
403-2	Skador, arbetsrelaterade sjukdomar, förlorade arbetsdagar, frånvaro samt arbetsrelaterade dödsolyckor	Sid 6-9 samt 38-39. Sjukfrånvaro 1-14 dagar: 1,26 % 15-90 dagar: 0,59 % Mer än 91 dagar: 2,18 % Data uppdelat på region och kön saknas. Vi har nytt tidrapporterings- och lönesystem och kommer framöver se över möjligheter till statistikuttag utifrån relevanta parametrar.

GRI 405: MÅNGFALD OCH LIKABEHANDLING 2016

103-1 – 103-3:	Beskrivning, avgränsning, styrning och utvärdering av frågan	Sid 6-9 samt 38-39.
405-1	Mångfald hos styrelse, ledning och anställda	För information om kyrkostyrelsens sammansättning, se årsredovisningen not 13. Kyrkokansliets ledningsgrupp består av 11 personer (6 kvinnor och 5 män). Fördelning män/kvinnor (samtliga anställda): 33 % resp 67 %. Motsvarande fördelning bland chefer är 40 % resp 60 %. Inga större förändringar över tid. Statistik över åldersfördelning saknas i dagsläget. Vi har nytt tidsrapportering- och lönesystem och kommer framöver se över möjligheter till statistikuttag utifrån fler relevanta parametrar.

PROGRAMUPPFÖLJNING, UTVÄRDERING OCH LÄRANDE (EGEN FRÅGA)

103-1 – 103-3:	Beskrivning, avgränsning, styrning och utvärdering av frågan	Se sid 6-9 samt 14 och 51.
----------------	--	----------------------------

KOORDINERING MED ANDRA AKTÖRERS INSATSER (EGEN FRÅGA)

103-1 – 103-3:	Beskrivning, avgränsning, styrning och utvärdering av frågan	Se beskrivningar av ACT-alliansen sid 11.
----------------	--	---

AKTIVT ÄGARSKAP (SEKTORTILLÄGG)

103-1 – 103-3:	Beskrivning, avgränsning, styrning och utvärdering av frågan	Sid 6-9 samt 47 och 49.
FS10	Andel företag som organisationen har haft interaktion med angående hållbarhet.	Förvaltarna och screeningföretaget GES Investment Service, som anlitas för genomlysning, utredning och dialog, för dialog med enskilda företag. Totalt förde GES dialog med cirka 5 % av alla innehav under 2018. Utöver detta deltar Svenska kyrkan i ett urval av gruppdialoger och investerarupprop. Inom inköpsarbetet förs dialog med enskilda företag i aktuella hållbarhetsfrågor under upphandlingsfasen och när avtal följs upp.
FS11	Andel av tillgångarna som genomgår hållbarhetsscreening.	Se sid 49. Alla innehav genomgår så kallad negativ screening genom extern konsult (GES Investment Service). De externa förvaltarna som anlitas åtar sig att följa den finanspolicy som kyrkostyrelsen beslutat om, vilken betonar att vi ska investera i ansvarsfulla bolag som strävar efter att bidra till en hållbar utveckling. Det innebär att förvaltarna gör så kallade positiva urval. Vissa förvaltare använder sig av tjänster för positiv screening för att åstadkomma detta och/eller egen analys.

OM MÄTMETODER MILJÖDATA:

Klimatpåverkan redovisas enligt Greenhouse Gas Protocol.	Utsläppsberäkningar för flygresorna inkluderar mellanlandningar och så kallade höghöjdsutsläpp. Genom att använda en RFI-faktor på 1,9 uppskattas den totala klimatpåverkan av flyget, inte bara koldioxidutsläppen.
Fullständig data saknas idag för vissa av bilresorna (hyrbilar och taxi) medan data för milersättning, den största posten, är fullständig. Uppskattningar har därför gjorts baserat på tillgängliga siffror för att ange en total.	Utsläpp från nationell nivå:s investeringar redovisas inte i denna rapport, men för flertalet av fonderna har förvaltarna utfört analyser för att förstå fondernas koldioxidavtryck som relativt sett är låga. Klimatnyttan med en fond (Althelia) redovisas i miljöavsnittet.
För el och värme har emissionsfaktorer inhämtats från leverantörerna. NTM:s emissionsfaktorer används för att beräkna utsläppen av växthusgaser från bil- och tågresor. Den brittiska miljömyndigheten DEFRA:s emissions-faktorer används för beräkning av utsläpp från flyg. Emissionsfaktorerna uppdateras årligen.	Mer information om beräkningar och emissionsfaktorer lämnas vid förfrågan.

Bestyrkanderapport

Revisors rapport över översiktlig granskning av Svenska kyrkans nationella nivåns hållbarhetsredovisning samt yttrande avseende den lagstadgade hållbarhetsrapporten.

TILL LÄSARE AV SVENSKA KYRKANS NATIONELLA NIVÅS HÅLLBARHETSREDOVISNING.

INLEDNING

Vi har fått i uppdrag av Ordförande för revisionen och Ekonomichefen på Svenska kyrkans nationella nivå att översiktligt granska dess hållbarhetsredovisning för år 2018. Organisationen har definierat hållbarhetsredovisningens omfattning på sidorna 3 och 52–55 i detta dokument. Den lagstadgade hållbarhetsrapporten integreras i hållbarhetsredovisningen och omfattas av sidorna 6–17, 23–27, 31–35, 38–39, 41–45 och 47–51 i detta dokument.

STYRELSENS OCH GENERALSEKRETERARENS ANSVAR FÖR HÅLLBARHETSREDOVISNINGEN OCH DEN LAGSTADGADE HÅLLBARHETSRAPPORTEN

Det är styrelsen och generalsekreteraren som har ansvaret för att upprätta hållbarhetsredovisningen inklusive den lagstadgade hållbarhetsrapporten i enlighet med tillämpliga kriterier respektive årsredovisningslagen. Kriterierna framgår på sidan 3 i hållbarhetsredovisningen, och utgörs av de delar av ramverket för hållbarhetsredovisning utgivet av GRI (Global Reporting Initiative) som är tillämpliga för hållbarhetsredovisningen, samt av organisationens egna framtagna redovisnings- och beräkningsprinciper. Detta ansvar innefattar även den interna kontroll som bedöms nödvändig för att upprätta en hållbarhetsredovisning som inte innehåller väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

REVISORNS ANSVAR

Vårt ansvar är att uttala en slutsats om hållbarhetsredovisningen grundad på vår översiktliga granskning och lämna ett yttrande avseende den lagstadgade hållbarhetsrapporten.

Vi har utfört vår översiktliga granskning i enlighet med ISAE 3000 Andra bestyrkandeuppdrag än revisioner och översiktliga granskningar av historisk finansiell information. En översiktlig granskning består av att göra förfrågningar, i första hand till personer som är ansvariga för upprättandet av hållbarhetsredovisningen, att utföra analytisk granskning och att vidta andra översiktliga granskningsåtgärder. Vi har utfört vår granskning avseende den lagstadgade hållbarhetsrapporten i enlighet med FARs rekommendation RevR 12 Revisorns yttrande om den lagstadgade hållbarhetsrapporten. En översiktlig granskning och en granskning enligt RevR 12 har en annan inriktning och en betydligt mindre omfattning jämfört med den inriktning och omfattning som en revision enligt IAASBs standarder för revision och god revisionssed i övrigt har.

Revisionsföretaget tillämpar ISQC 1 (International Standard on Quality Control) och har därmed ett allsidigt system för kvalitetskontroll vilket innefattar dokumenterade riktlinjer och rutiner avseende efterlevnad av yrkesetiska krav, standarder för yrkesutövningen och tillämpliga krav i lagar och andra författningar. Vi är oberoende i förhållande till Svenska kyrkans nationella nivå enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

De granskningsåtgärder som vidtas vid en översiktlig granskning och granskning enligt RevR 12 gör det inte möjligt för oss att skaffa oss en sådan säkerhet att vi blir medvetna om alla viktiga omständigheter som skulle kunna ha blivit identifierade om en revision utförts. Den uttalade slutsatsen grundad på en översiktlig granskning och granskning enligt RevR 12 har därför inte den säkerhet som en uttalad slutsats grundad på en revision har.

Vår granskning av hållbarhetsredovisningen utgår från de av styrelsen och företagsledningen valda kriterier, som definieras ovan. Vi anser att dessa kriterier är lämpliga för upprättande av hållbarhetsredovisningen. Vi anser att de bevis som vi skaffat under vår granskning är tillräckliga och ändamålsenliga i syfte att ge oss grund för våra uttalanden nedan.

UTTALANDEN

Grundat på vår översiktliga granskning har det inte kommit fram några omständigheter som ger oss anledning att anse att hållbarhetsredovisningen inte, i allt väsentligt, är upprättad i enlighet med de ovan av styrelsen och företagsledningen angivna kriterierna. En lagstadgad hållbarhetsrapport har upprättats.

Uppsala den 9 april, 2019

Grant Thornton Sweden AB

Bildgalleri

Omslag
Foto: Edvin Hellsing /Ikon

Sid 4
Foto: Magnus Aronson /Ikon

Sid 7
Foto: Alex & Martin/ Ikon

Sid 8
Foto: Magnus Aronson /Ikon

Sid 10
Magnus Aronsson/Ikon

Sid 12
Foto: Gustaf Hellsing/ Ikon

Sid 15
Foto: Jim Elfström/Ikon

Sid 17
Foto: Magnus Aronsson/ Ikon

Sid 18
Foto: Gustaf Hellsing/ Ikon

Sid 22
Foto: Alex & Martin/ Ikon

Sid 25
Foto: Alex & Martin/ Ikon

Sid 25
Foto: Magnus Aronsson/ Ikon

Sid 26
Foto: Foto: Magnus Aronsson/Ikon

Sid 29
Foto: Helena Goldon/ Ikon

Sid 30
Foto: Malin Wrigstad/ Ikon

Sid 32
Foto: Alex Giacomini/ Ikon

Sid 33
Foto: Magnus Aronsson/ Ikon

Sid 35
Foto: Seivan Salim/SWF

Sid 36-37
Foto: Jesper Wahlström/ Ikon

Sid 40
Foto: Catrin Lundberg, Linköpings stift

Sid 43
Foto: Alex Giacomini/ Ikon

Sid 46
Foto: Gustaf Hellsing/ Ikon

Sid 48
Foto: Josefin Casteryd/ Ikon

Sid 51
Foto: Iris Mäkitalo/Ikon

